

"Proletarec"
je delavski list
za misleće
čitatelje.

PROLETAREC

GLASILO
PROSVETNE
MATICE
J. S. Z.

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ST. — NO. 1289.

Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 26. MAJA, (MAY 26,) 1932.

Published weekly at 2629 W. 26th St.

LETO — VOL. XXVII.

VAŽEN ZBOR JUGOSLOVANSKIH DELAVCEV V AMERIKI

J. S. Z., KI JE OPRAVILA ŽE VELIKO DELA, PRED SE VEČJIMI NALOGAMI

Sporod IX. rednega zbora JSZ vključuje vsa važna vprašanja. — Velika, reprezentativna delegacija

Deveti redni zbor Jugoslovanske socialistične zveze se snide v času največje ekonomske panike kar jih beleži zgodovina te dežele. Jugoslovansko delavstvo v Ameriki pa je še v svoji posebni krizi. Zaradi že več let ustavljenega naseljevanja je treba asimilirati naše ustanove novemu položaju in se zategadelj brigati toliko več za usposabljanje ameriške slovenske mladine, da bo v stanju nadaljevati delo naših pionirjev po začrtanih potih.

Tisoče in tisoče jugoslovanskih delavcev živi v bedi, kakor v tolikem številu toliko časa še nikdar poprej. Tisoče jih je ostarelih in zanje v sedanjem sistemu ni več upanja, da še dobe delo, ker profitarški sistem starejše delavce zavrže in jih nadomešča z mladimi. Vse gospodarske ustanove jugoslovanskih delavcev so vsled teh posebnih razmer med nami v tolike večji nevarnosti, dasi se to resnico v javnosti prav malo naglašajo. Ljudje upajo, da se obrne na boljše, da se kaj spremeni, kar bi jih rešilo iz tega pekla.

Bolj kot kdaj poprej je danes lahko jasno vsakemu, ki hoče videti in razumeti, da pot rešitve delavstvu v Ameriki že leta predočuje socialistično gibanje, toda delavci so rajše verjeli spekulacijski orgiji in omotici "prosperitete" nego sam. Danes, v uri tiske, pa so brez zastopstva, brez varstva in brez izdatne pomoči.

Socialistično gibanje pa dela, gradi in uči dalje, v svesti si, da je edina rešitev delavskega ljudstva v socializmu.

Med jugoslovanskim delavstvom vrši to prosvetno in agitacijsko nalogo že nad dvajset let Jugoslovanska socialistična zveza. V dnevih 28.—29.—30. maja se vrši v Milwaukeeju njen deveti redni zbor. V tej dvojni krizi so naloge te organizacije toliko večje in delegacija, ki se snide v Milwaukeeju se jih zaveda.

Za svoje tridnevno zasedanje si je določila velik, važen sporod, o vseh problemih, ki so za naše delavstvo vitalnega pomena.

Najvažnejša za delavca kot za vsakega drugega je vzgoja. Delavec, ki je pod vplivom vzgoje, katera je njegovim interesom škodljiva, je najboljši pomočnik svojih sovražnikov. Naloga delavskih organizacij je, da širijo med ljudstvom resnico in mu pokažejo, da so ti, ki se mu laskajo, v resnici

le njegovi izkoriščevalci. Sedanje krize ne bi bilo, če bi delavstvo ne bilo še v toliki meri prežeto s kapitalistično vzgojo. Socialistično gibanje se proti nji bori in v dokazovanju pravilnosti našega stališča so nam jasna in najboljša pričra sedanje razmere. Zbor v Milwaukeeju bo storil vse v svoji moči, da to situacijo izkoristi za širjenje socialistične vzgoje in jačanje naših organizacij.

Zbor bo razpravljal o agitaciji med mladino, o položaju v domenah premogovniških baronov, kjer živi velik del našega ljudstva, o naših kulturnih društvih, o socialistični agitaciji med hrvatskim in srbskim delavstvom, o podpornih organizacijah, unijah, združništvu, našem tisku, življenjskem položaju v naselbinah itd.

Nobena druga jugoslovanska organizacija v Zed. državah se ne udeležuje v toliko različnih aktivnostih kakor JSZ in nobena druga nima na svojih zboreh sporeda, ki bi obsegal toliko važnih vprašanj.

Zavedno jugoslovansko delavstvo širom dežele se zanaša, da bo delegacija zbrana na IX. rednem zboru JSZ kos svojih veliki nalogi.

PRESEDNIŠKI KANDIDAT SOCIALISTIČNE STRANKE

Norman Thomas je zdaj drugi kandidat socialistične stranke za predsednika Zed. držav.

NORMAN THOMAS.

Pred štirimi leti so mnogi, ki niso socialisti, odkrito priznavali, da je izmed vseh kandidatov najsposobnejši, in ob enem obžalovali, ker ni republikanec ali demokrat, kajti kot socialist "nima prilike biti izvoljen".

Thomas je eden najaktivnejših socialističnih voditeljev, veliko na agitaciji, sloviti predavatelj, večak v analiziranju tekočih dogodkov in razvoja. Socialistična stranka ne bi mogla izbrati boljšega nosilca svoje liste kakor je Norman Thomas.

Ako vam je znano, da "Proletarec" potiska, ali ste je še obnavljali?

SEME JAPONSKEGA MILITARIZMA DOZOREVA

Avstrijski fašisti proti črncem

V avstrijskih koncertnih dvoranah je nastopalo letos, kot običajno, tudi nekaj zamorskih pevcev in plesalk. Ker pa "odjedajo kruh domačinom", so avstrijski fašisti napravili v gledališčih in pred njimi proti zamorcem tolikšne demonstracije, da so prekosili celo ameriški jug, kjer črnca še zdaj ne smatrajo za človeka.

DELAVSTVO ENAJSTIH DRŽAV ZASTOPANO NA IX. REDNEM ZBORU JSZ

Na IX. rednem zboru JSZ bodo delegatje iz držav Ohio, Pennsylvania, Illinois, Wisconsin, Michigan, Kansas in Minnesota, v katerih živi pretežna večina slovenskega in drugega jugoslovanskega delavstva. S pooblaščenici pa bodo na tem zboru zastopane tudi podporna in kulturna društva v državah California, Montana in New Mexico.

Vsa važnejša delavska kulturna društva med ameriškimi Slovenci bodo zastopana, dalje ena združna in več drugih delavskih ustanov.

Na zborih JSZ ni reprezentirano le ŠTEVILO, nego aktivnosti najrazumnejših in idealističnih skupin našega delavstva. In v tem je njihova važnost ter vitalnost.

Delegatje je prijaviło 28 klubov JSZ, tri konferenčne organizacije in 32 podpornih ter kulturnih društev Prosvetne matice. Prejšnji zbor JSZ se je vršil leta 1930 v Detroitu.

NORMAN THOMAS, JAMES MAURER, STA NOSILCA SOCIALISTIČNE LISTE

Konvencija prerojenja socialistične stranke. — Hillquitov otvoritveni govor. Hoanov pozdrav

Ko je na konvenciji socialistične stranke v nedeljo 22. maja v Milwaukeeju predlagal delegat Louis Waldman iz New Yorka za predsedniškega kandidata Normana Thomasa, so nastale v prostornem milwaukeejskem avditoriju, ob svitu žarnic, ki so jih instalirale filmske kompanije ter dnevniki, nepopisne ovacije. Ko je bil Thomas pred 4. leti prvič nominiran, je bilo zanimanje za socialistično stranko z izjemo 1. 1924 najnižje v njeni zgodovini. Delegacija v Milwaukeeju pa je zopet reprezentirala živo, napredujočo stranko, kakor smo jo poznali nekoč. Waldmanovo nominiranje Thomasa so podprli s kratkimi govori milwaukeeški župan Hoan, J. W. Sharts iz Ohia, Oscar Ameringer iz Oklahome in Wm. Coleman iz Wisconsin. Po teh govorih je priredila mladinska socialistična liga parado po dvorani, z rdečimi zastavami, napisani in z godbo na delu. Delegatje in gosti so prepevali razne delavske pesmi stoji.

Za podpredsedniškega kandidata je bil predlagan James H. Maurer iz Pennsilvanije, znani pionir v unijaskem in socialističnem gibanju, ki je imel visoke strankine nominacije že večkrat prej. Predlagal ga je član pennsilvanske legislature Darlington Hoopes. Delegat Geo. Goebel iz New Jerseyja je predlagal Meto Berger, ženo pokojnega V. L. Bergerja, ki pa je nominacijo odklonila v prid Maurerja.

Nominacijski seji konvencije je predsedoval senator Polakowski iz Wisconsin. Konvencija v celoti je začela z zasedanjem v soboto 21. maja, razni njeni odbori pa so se sešli 20. maja. Konvencijo je pozdravil župan Hoan, otvoritveni ali takozvani keynote govor pa je mojstersko podal strankin predsednik Morris Hillquit. Očrtal je v kratkem nalogo socialistične stranke v tej kampanji in dejal, da bo glavna zahteva socialistov, naslovljena vladajočemu sloju, "surrender the country to the people!"

V imenu obrambnega odbora za preganjane premogarje v Kentuckyju je nagovoril konvencijo znani radikalni pesnik Ralp Chaplin. Delegacija je njegov apel za nadaljno sodelovanje z General Defense komitejem odobrila in na seji 23. maja je za obrambo 43. sodno preganjanih premogarjev sprejela še posebno resolucijo.

Zelo obširna je bila debata o predlogih za formuliranje strankinega stališča napram sovjetski Rusiji. Bila je šest resolucij, izmed katerih je bila po precejšnjem prekanju o svojeni ona, ki sta jo predlagala Paul Blanchard in Ameringer. Večina je odobrila k nji le dva Thomasova dodatka, vse druge dodatke, predloge za spremembe in ostale resolucije pa je zavrgla. Sprejeta resolucija je krajša nego ona, (Nadaljevanje na 7. strani.)

Jugoslavenskim radnicima

Pogled na prošlost

PRED ŠESNAEST godina organizovani radnički pokret medju Jugoslavenima bio je jak i konstruktivan. Sva djelatnost je bila upravljena u pravcu racionalnog razvoja.

Došao je rat sa svojom histerijom da poruši otpočetu gradjevino naših radničkih pionera. Ako se obazremo na prošlost i uporedimo je sa sadašnjošću, to vidimo samo ruševine i garišta. Klasna svijest je još samo u frazama, koje se u mnogim slučajevima graniče običnim fanatizmom.

Medju hrvatskim radnicima nema nikakvog konstruktivnog radničkog pokreta. Medju srpskim bori se protiv silne reakcije nekada srpska sekcija Jugoslavenskog Socijalističkog Saveza. Medju Slovencima pako je ovaj Savez jači nego li ikada prije.

Potporne organizacije — osobito našo najveću — izjeda demagogija i beznačajna borba za kontrolu. Idealizam, sa kojim smo se nekada susretali po hrvatskim kolonijama, izčezao je i tako je prestala nekadanja snažna organizovana radnička akcija.

Razvoj lakejske "politike"

U našim naseobinama širom Amerike, gdje su nekada postojale moćne radničke političke i kulturne grupe, danes se šire demokratski i republikanski lakeji, koji prodavaju glasove svojih zemljaka za kakovu službicu ili slične materijalne koristi. Radništvo im je ljestva za penjanje na više položaje.

Kadgod bi naši radnici bili u štrajku, to bi ga često izrabili a potom ostavili na cjedilu vodje reakcionarnih unija na jednoj strani. Na drugi strani pako ekstremisti sa svojim gradnjenjem unija preko noći i sličnim pustolovinama stvaraju velike neprilike dobromislećim svjestnim radnicima.

Početak kaosa i njegove posljedice

Godine 1919, kada se je hrvatska sekcija J. S. S. konačno pridružila komunistima, otpočinjne zadnje poglavlje kaosa, koje još nije završeno. Na mjesto stvarnog rada oko budjenja i obrazovanja radnika dobili smo "revolucionarne čelije", u kojima su razni amateri objavljivali svoje konfuzne ideje, sijali paklenu mržnju i pričinjavali zajedničkoj radničkoj stvari toliko štete, da su potrebni temeljita reorganizacija i veliki naponi a da se uklone katastrofalne posljedice.

Demagozi, zaogrnuti plaštem radikalizma, proglasili su se zaštitnicima Sovjetske Rusije i pod tom firmom razvijaju svoju razornu taktiku i šire u narodu bujicu mržnje i neprijateljstva.

Pojava konfuznoga nacionalizma

Na drugom ekstremu pojavila se "hrvaština" sa svojom "seljačkom strankom" i sličnim grupama, koje iz američkih naseobina "oslobadjaju" narod preko mora, dok za stvarne narodne probleme — kao ovdje, tako i tamo — nemaju ni smisla, niti volje za razumjevanje.

Medju jugoslavenskim doseljenicima galame još i ljudi, koji se udvaraju režimu u Beogradu sa svojim službenim "patriotizmom" radi povišica ili kakvih drugih nagrada. Ova konzulsko-kraljevska propaganda je našem radnom narodu upravo toliko isto štetna, koliko i djelatnost onih, koji tvrde da je potrebno samo otečepiti Hrvatsku od Srbije, pa bi sve bilo dobro, slobodno i sjajno.

I jedni i drugi — svijesno ili usljed zasljepljenosti — su neprijatelji pravih narodnih interesa.

Nije ništa pogriješno u tome, ako se ljudi interesuju za prilike u starom kraju. Potpuno je pravilno i potrebno boriti se protivu diktature. Samo ta borba mora biti načelna, bez da se pravi razliku između Aleksandrove ili Mussolinijeve diktature.

No mi ne smjemo zaboraviti, da je naš životni pro-

(Nastavak na 3. stranici)

PROLETAREC
daje čitateljem kar
je zanje

korisno,
kar je to edino pravi
naloga

delavskega
lista. Če bi Proletarec
bil urejovan drugače
bot jo, me bi bil de-
lavski list.

Glasi iz Našega Gibanja

NAŠ PROGRAM

Boj proti sedanemu sistemu in za socializem do zmage.

Večja socialistična stranka.
Več klubov JSZ z večjim številom članstva.
Več aktivnosti v klubih.
Več socialističnega mišljenja med socialisti.
Več društev v Prosvetni matici.
Več kulturnih društev z delavsko ideologijo.
Več delavske prosvete v delavskih organizacijah.
Poostritev borbe proti zavajalcem.
Gojitev socialističnega prepričanja v delavcih, da postane nepremagljivo.

IZCRPEK ZAPISNIKA SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 6. maja 1932

Navzoči na seji Fr. Alesh, F. Godina, J. Oven, F. A. Vider, F. Zaitz in Geo. Maslach od eksekutive, D. J. Lotrich in B. Novak od nadzornega odbora JSZ, F. Margole in Angela Zaitz od nadzornega odbora slovenske sekcije, A. Garden, I. Molek in J. Rak od prosvetnega odbora, tajnik Chas. Pogorelec in Cavich od srpske sekcije.

Predseduje Oven. Zapisnik sprejet kot predložen.

Tajnik prečita razna pisma iz gl. urada stranke in od funkcionarjev klubov v raznih naselbinah o razmerah, o pripravi za agitacijo in nekatera, v katerih poročajo o nastalih nesporazumih.

S. Kokotovich je sporočil iz Norwooda, O., da referat o gibanju med srbskim in hrvatskim delavstvom sprejme.

S. Kobe sporoča o ustanovitvi postojanke JSZ z delokrogom po vsem železnem okrožju Minnesote.

Tajnik Pogorelec je med drugim poročal, da sta od prošle seje napredovala v članstvu najbolj kluba v Milwaukeeju in West Allisu. Na podlagi prodanih članskih znamk je imela JSZ v prošlih 4 mesecih povprečno 902 člana, skupno število članov pa je zdaj približno 950. Od prošle zbornice do zdaj smo napredovali za okrog 200 članov.

Delegatov za bodoči zbor JSZ je priglasi več kot za katerikoli naš zbor, kar se jih je vršilo po letu 1916. Klubi in konference so priglasi 31 delegatov, društva Prosvetne matice pa 16 direktnih delegatov. Zastopanih bo 28 klubov, tri konference in 32 podpornih in kulturnih društev Prosvetne matice. Razen direktnih delegatov pridejo iz raznih naselbin delegirani poročevalci, kot so navedeni v zborovnem sporedu. Vseh dozdaj priglasi članov zbornice je 76, ali 16 več, kot jih je bilo na detroitškem zboru. Iz Kansasa in Minnesote pričakujemo večjih skupin.

Ker smo v kampanjskem letu, je stranka začela zbirati agitacijski fond v vsoti \$50,000. Direktor tega fonda je Marx Lewis v Washingtonu. Obrača se za sodelovanje na-

ravno tudi na JSZ in žele od nje vsaj tisoč dolarjev. Odzvali smo se in razposlana so bila klubom navodila ter pole.

V krogu Prosvetne matice pretekli mesec ni bilo posebnih aktivnosti, ker je sezija dram-skih predstav pri kraju. Igre in vloge so bile poslane druš. št. 600 SNPJ v Johnstownu in dram. druš. "Anton Verovšek" v Collinwoodu, O.

V razpravi o pripravah za zbor je bilo med drugim sklenjeno, da naj tajnik, v kolikor potrebuje instruirana delegate o voznih cenah.

Sklenjeno, da izide apel na hrvatsko in srbsko delavstvo v hrvatsko-srbskem jeziku najprvo v Proletarcu in potem v letaku, ki se ga razpeča med delavstvo omenjenih narodnosti v do 50,000 izvodih.

Na predlog Ovna se sklene poslati californijskemu guberneru v imenu JSZ protestno poslanico zaradi njegovega stališča o vprašanju osvoboditve Tom Mooneyja. Za sestavo resolucije sta bila delegirana Oven in Pogorelec.

Cerkev in njeno stališče do socializma

Chicago, Ill. — Kakšno je stališče katoliške in tudi drugih cerkva do socialističnega gibanja? Ali sme biti katoličan, ki je lojalen cerkvi, član socialistične stranke? Ali je našemu gibanju trditelj, da so katoličani lahko socialisti, v čem koristna?

Marsikdo rad povdarja, da nimamo nič proti veri, ali da je vsakdo lahko socialist neglede na vero. Toda naše gibanje je v verskih krogih vzlic temu do kraja obsovraženo. Kaj je vzrok?

To so vprašanja, o katerih je dobro, da v socialističnih klubih večkrat razpravljamo. V petek 27. maja po seji kluba št. 1 bo nanje odgovarjal Fr. Zaitz, po njegovem predavanju pa sledi razprava o tem predmetu. Ker je stvar važna, je upati, da pridejo na sejo vsi člani in da povabijo s sabo tudi somišljenike. Bržkone bo na tej seji tudi nekaj delegatov, ki bodo skozi Chicago potovali na IX. zbor JSZ.

P. O.

ZA CIVILNE SVOBODŠČINE V KENTUCKYJU

Ameriška unija za civilne svobodiščine (American Civil Liberties Union) je poslela s svojo akcijo v Kentucky, da izvojuje v dvema okrajema (counties), v katerih dominirajo premogovniške kompanije, domačin prebivalcem in drugim državljanima prava, katera jim garantira ustava. Državni pravdnik pa je funkcionarjem lige dejal, da ako pridejo, bo to le nov val amradu, ki prihaja v Kentucky od zunaj, in da bodo s "prevratneži" in "brezbožneži" tudi v bodoče postopali kakor se postopa s steklom psom. To je močno rečeno in državni pravdnik se ni šel il. Kadar je treba varovati bogaboječe domačine pred "newyorško brezbožnostjo, boljševo 'ko kugo', se na gatanje v ustavi on poživlga. Voditelji lige so se obrnili v svoji misli za pot v prepovedano ozemlje v Kentuckyju na federalnega sodnika za protekcijo, ki jim jo je odklonil. Šerifova ter prosekutorjeva oblast jih je iz okraja zavrnila, kot jim je zagrozila. Bitka se bo nadaljevala na sodiščih. Na tej sliki so odborniki in vodilni člani Ameriške lige za civilne svobodiščine, in sicer od leve na desno, Jesse Duke, washingtonski odvetnik; Arthur Garfield Hays, eden glavnih odvetnikov in odbornikov Lige; Broadus Mitchel, profesor na John Hopkins univerzi; Mrs. Carol King iz New Yorka; Dudley Field Malone, prominentni odvetnik Lige v New Yorku; dr. Ernest Sutherland Bates, pisatelj v New Yorku; Rev. Chas. Weber v New Yorku.

Naša agitacija in druge vesti

Bridgeport, O. — Dne 7. maja sem obiskal v družbi Andy Bertina naselbine Herminie, Yukon in Hutchinson, Pa. V slednji delajo od dva do 3 dni v tednu, v prvoinovnanima pa le po 1 dan. Razmere so neznoane. Rojaki v teh naselbinah so vlnudni in večinoma naprednega mišljenja. Proletarec je bil tu vedno razširjen in je še sedaj, posebno na Herminie, za kar skrbi Anton Zornik. Vendar pa je depresija tudi tukaj število naročnikov skrčila. Ko se razmere malo zavrtje k boljši točki, si ga ljudje, kateri so ga morali radi gmotnih težkoč pustiti, spet naroče.

V petek 13. maja sva jo s sod. Kravanjem mahnila proti Johnstownu, Pa. Najina prva postaja je bila pri s. J. Langerholcu. Ko smo se nekoliko okrepili, smo jo odrinili na sejo kluba št. 5 JSZ na Franklin, mimogrede pa smo obiskali nekaj naročnikov.

Seja je bila prav živahna. Ker je bila zadnja pred zborom, je dajala navodila mladi delegatici Frances Langerholcovi. V prid pokreta je bilo sprejetih več važnih predlogov. Po seji pa smo se razgovarjali o različnih problemih. Seveda je bil tudi Tone Opaskar z raven.

Naslednji dan sva s sod. Kobalom obiskala naselbine Seator, Tire Hill, Hysoto in Holsopple. Dabila sva precej naročnin, akoravno se skoro nič ne dela. Zvečer smo šli na veselico ženskega druš. št. 600 SNPJ. Med zabavnimi točka-

mi je bil tudi igrokaz "V nedeljo zjutraj", v katerem sta nastopila Joe in Reza Glavach. Smejali smo se še preveč. To društvo je znano vsled svojih aktivnosti in dobro aranziranih predstav in zabav. Je tudi v Prosvetni matici. Udeležba je bila srednja in razpoloženje med občinstvom najboljšje.

Drugi dan, v nedeljo, smo imeli le štiri ure časa za naše opravke, namreč dopoldne, kajti popoldne se je vršil koncert "Bleda". Dopoldanski čas sva porabila z Langerholcem na agitaciji z dobrim uspehom.

Ali sodelujete?

Kjerkoli dobite socialistične peticije, nabirajte nanje podpise, da pridejo naši kandidati sigurno na glasovnico. Povejte ljudem, da naj se podpisujejo pravilno, natančno tako, kakor so njih imena in naslovi navedeni v registracijskih knjigah.

Pridobite vse, ki so socialisti po mišljenju, da postanejo tudi člani socialistične stranke in aktivni v nji.

Pomagajte pri oglašanju socialističnih shodov in razdelite kolikor največ mogoče strankinih kampanjskih letakov.

Jačajte klube JSZ, ker s tem jačate socialistično stranko.

Širite Proletarca, ki je edini jugoslovanski socialistični list v Zed. državah.

Pomagajte pri zbiranju prispevkov v strankin kampanjski fond. Ker mora JSZ zbrati v ta fond določeno vsoto, je potrebno, da vse prispevke pošljete skozi njen urad, četudi dobite nabiralne pole direktno iz kampanjskega urada v Washingtonu, ali iz kakakega drugega strankinega urada.

Jugoslovanski delavci, kateri so pred 4. leti glasovali za Hooverja in Smitha, bodo letos oddali svoj glas za socialistične kandidate in socialistični program, ako se bodo sodrugi in somišljeniki dovolj potrudili v agitaciji, da jih pridobijo.

Torej vai v akcijo. Naprej za socializem! Proč s krizo in s kapitalizmom!

Koncert "Bleda" popoldne na Franklinu je imel obilen poset. Spored je bil zadovoljivo predvajan in zbor poseduje dobre moči. Ob tej priliki sem videl mnogo znancev. Zal, da sem moral odkuriti proti domu.

Hvala družini Langerholcovi, članicam druš. št. 600 za prijaznost in sploh vsem za izkazano sodelovanje in naklonjenost. — Joseph Snoy.

Smo li delavci složni?

Cleveland, O. — Da-li smo delavci složni, bomo imeli priliko pokazati v nedeljo 29. maja popoldne, ko se snidemo na pikniku pevskega zbora "Delavec", odsek kluba št. 28. Vršil se bo na Špelkotovi farmi. Sodeloval bo tudi klubov mladinski odsek. Kdor je za delavsko slogu, pride na piknik in bo v tem času pozabil na težave, ki jih povzročata ta prokleta kriza.

Slovenski delavci in delavke v Clevelandu, pokažimo, da imamo dovolj delavske zavesti in da smo pripravljene storiti vse v svoji moči za širjenje razredne zavesti in jačanje delavske organizacije.

Za boj v novembru se moramo pripravljati takoj. Treba je, da se o vsem dobro informiramo in pomenimo. Čaka nas ogromno agitacijsko delo. Naši kandidati so nominirani, kar se stranke tiče, ali treba je še tisoče podpisov na peticije, da pridejo na glasovnico v novembru. Če gremo v akcijo vsi, delavci vseh narodov, dobimo v jeseni svoje zastopstvo v vse zakonodaje. Ta cilj ni težak, samo sloge je treba med nami.

V volilnih bojih oddajte svoj glas le socialističnim kandidatom. Če imaš puško v rokah in srečaš bandita, mu jo ne boš dal tebi nič meni nič iz rok nego se postavi v bran, četudi bi bil bandit prisiljen in brez tega orožja. Toda ako se bi mu ne postavil po robu nego mu dal svoje orožje, da bi počel s tabo kar bi hotel, bi ti bil skrajno nespameten.

Enako je z delavci, ki dajejo svo politično moč kapitalizmu. Kapitalistov je malo, delavcev milijone — in svoje puške — svoje glasove, izročajo

kapitalističnim kandidatom, da nas potem njih sistem mrcvari kolikor se mu zljubi. Zato, delavec, pomisli dobro, komu boš oddal svoj glas. V delavski zavednosti in slogi je naša zmaga, v neslogi poraz.

Joseph Lever.

Vprašanje povečanja in financ Proletarca

Detroit, Mich. — Z zanimanjem sem čital dopis Spartaka iz Milwaukeeja o bodočnosti Proletarca, o sugestijah za selitev v Milwaukee, kako ga povečati, finančno podpreti itd.

Jaz sem prepričan, in marsikdo mi bo pritrtil, da milwaukeeški kongres JSZ Proletarca ne bo ne finančno podpril, niti ga ne bo povečal. To lahko store samo člani v posameznih naselbinah, če se za idejo zavzamejo in če pokažejo, da so v stranki zaradi principa, ne pa "kar tako".

V prvomajskem Proletarcu sem čital času primeren Jontezov članek iz Clevelanda o oglaševalcih in odjemalcih. Casopisje v Ameriki bazira na dohodkih od oglasov in oglašbi dali Proletarcu priliko rešiti njegov finančni problem in istotako vprašanje povečanja. To seveda ni tako enostavno, toda vendar edino izvedljivo.

Jontez v svojem članku argumentira, da naj slovenski delavci navajajo slovenske in druge trgovce, od katerih kupujejo potrebščine, oglašati v Proletarcu. Ni dovolj, da pride naš zastopnik k trgovcu samo po oglas, treba je tudi, da ga rojaki v povračilo upoštevajo, seveda po pravilu, ako dobe pri njemu ravno tako dobro blago po istih cenah kakor drugod v sličnih trgovinah.

Vzemimo za primer Detroit. Tu je nad dvajset slovenskih trgovin. Socialistov je med tukajšnjimi Slovenci kakih 200, in morda okrog 300 somišljenikov. Ako bi vsi ti sodrugi in somišljeniki kupovali potrebščine v slovenskih prodajalnah, bi nedvomno radevolje oglašali v Proletarcu. Če bi dali povprečno deset oglasov vsak teden po \$2 do \$5, bi prejemal Proletarec od oglasov samo iz Detroita od \$20 do \$50 na teden. In enako se bi lahko organiziralo v tem oziru druge naselbine. S pomočjo teh dohodkov bi se Proletarcu boj za obstanek ne samo olajšalo, nego bi ga člani JSZ lahko dobivali brezplačno in uprava bi lahko potrošila tudi kak denar v pomoč potovalnim agitatorjem. Tako bi naše glasilo postavili na močno gospodarsko podlago. Zdaj pa je v glavnem odvisen od dohodkov naročnine, ki za kritje stroškov nikakor ne more zadostovati.

V Detroitu je nekaj družin, katere goje z ozirom na odnosaje s slovenskimi trgovci geslo "svoji k svojim". Ostali kupujejo kjer že. Le kadar je treba dobiti oglaševanje v naše publikacije, privede pot k slovenskim trgovcem.

Podružne ali verižne trgovine (chain stores) imajo med našim ljudstvom veliko oporo. Dasi kontrolira te prodajalne najbolj izkoriščevalni del ameriškega kapitalizma, ki plačuje svoje delavce od \$10 do \$30 za 80 do 84 ur dela, jih stotisočeri delavci, med katerimi naši rojaki niso izjema, vendarle podpirajo.

Mnogokateri verjame, da s kupovanjem v chain stores prihrani, kar pa ni resnica. Kar eden ali drugi prihrani, je vzeto tretjemu in četrtemu, predvsem pa delavcem, ki so vpisani v chain prodajalnih kompanij, katere jih lastujejo, so podpornice kapitalističnih strank in gojiteljice sotsijskih razmer. Delavci se bi morali proti njim organizirati, ne pa jih podpirati.

Ne mislim, da naj bi delavci kupovali v prodajalnah, kjer bi dobili slabše blago in plačali nižje cene. Vem, da dobe lahko pri rojaku enako dobro blago po enaki ceni in da bodo koncem konca na boljšem, če kupujejo pri njemu. S tem pa bi pripomogli tudi do vira dohodkov Proletarcu, če stvar pravilno usmerijo, kakor sem že prej naglašal. Tega ne pišem v prid sebe nego in splošnega vpogleda. Dobro je, da govorimo odkrito, zato, da se bomo boljše razumeli in morda tudi več dosegli za našo skupno stvar. Poudarjam ponovno, da noben zbor ne bi mogel koristiti listu toliko in mu pomagati do povečanja, kakor se mu lahko pomaga z oglaševanjem. Kupujte torej pri svojih ljudeh enako dobro blago po enakih cenah kot ga dobite drugod, in trgovcem pa povejte, da kupujete pri njih radkega, da bi oglašali v Proletarcu. Več promeča je po našim trgovcem tudi pripomoglo, da vam bodo lahko še boljše postregli. — Anton Jurca.

Čemu napredna društva vale se selbine ne oglašajo svojih prihodov v "Proletarcu"?

ČIKAŽANOM.

Vsi v Chicagu, ki morejo in utegnejo, so vabljeni, da pridejo na zbor JSZ kot gostje. Naš poseben vlak gre s postaje Adams and Wabash v soboto 28. maja ob 8. zjutraj, čikaški čas. Tiket, ki stane samo \$2.25 v obo kraja, si rezervirajte pri Proletarcu.

našim ljudstvom veliko oporo. Dasi kontrolira te prodajalne najbolj izkoriščevalni del ameriškega kapitalizma, ki plačuje svoje delavce od \$10 do \$30 za 80 do 84 ur dela, jih stotisočeri delavci, med katerimi naši rojaki niso izjema, vendarle podpirajo.

Mnogokateri verjame, da s kupovanjem v chain stores prihrani, kar pa ni resnica. Kar eden ali drugi prihrani, je vzeto tretjemu in četrtemu, predvsem pa delavcem, ki so vpisani v chain prodajalnih kompanij, katere jih lastujejo, so podpornice kapitalističnih strank in gojiteljice sotsijskih razmer. Delavci se bi morali proti njim organizirati, ne pa jih podpirati.

Ne mislim, da naj bi delavci kupovali v prodajalnah, kjer bi dobili slabše blago in plačali nižje cene. Vem, da dobe lahko pri rojaku enako dobro blago po enaki ceni in da bodo koncem konca na boljšem, če kupujejo pri njemu. S tem pa bi pripomogli tudi do vira dohodkov Proletarcu, če stvar pravilno usmerijo, kakor sem že prej naglašal. Tega ne pišem v prid sebe nego in splošnega vpogleda. Dobro je, da govorimo odkrito, zato, da se bomo boljše razumeli in morda tudi več dosegli za našo skupno stvar. Poudarjam ponovno, da noben zbor ne bi mogel koristiti listu toliko in mu pomagati do povečanja, kakor se mu lahko pomaga z oglaševanjem. Kupujte torej pri svojih ljudeh enako dobro blago po enakih cenah kot ga dobite drugod, in trgovcem pa povejte, da kupujete pri njih radkega, da bi oglašali v Proletarcu. Več promeča je po našim trgovcem tudi pripomoglo, da vam bodo lahko še boljše postregli. — Anton Jurca.

Kupujte torej pri svojih ljudeh enako dobro blago po enakih cenah kot ga dobite drugod, in trgovcem pa povejte, da kupujete pri njih radkega, da bi oglašali v Proletarcu. Več promeča je po našim trgovcem tudi pripomoglo, da vam bodo lahko še boljše postregli. — Anton Jurca.

Listnica uredništva
Ker je bil urednik "Proletarca" nekaj dni na konvenciji soc. stranke v Milwaukeeju, so priobčena iz dopisov, katere smo prejeli v soboto ali v ponedeljek, le nujna naznanila, drugo pa objavimo prihodnjik.

Švedska socialistična stranka

Na Švedskem je socialistično gibanje že dolgo močno in organizirano tako vzorno kot v malokateri deželi. Na strankinem marčnem kongresu je bilo poročano, da ima švedska socialistična stranka zdaj že 289,000 članov. Lani je narasla za 12,600 članov. 1,706 občin je pod socialistično upravo.

Čemu napredna društva vale se selbine ne oglašajo svojih prihodov v "Proletarcu"?

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

Članstvo J. S. Z. v Milwaukeeju in West Allisu izreka delegatom in delegaticam IX. rednega zbora iskrene sodružne pozdrave. Dobrodošli v naši sredi!

V NEWYORSKIH NASELBINAH MED SLOVENSKIMI FARMARJI

Piše Anton Vičič

(Ta Vičič potopi je pred tedni naredil obilice drugih dopisov prenehal s nadaljevanjem. V bodoče ga bomo spet objavljali, dokler ne bo dostičen.)

(Nadaljevanje.)
Ko sem se z Frank Rožancem, ki je prvi naš naseljencev v Little Fallsu in z njegovim sinom ter Jos. Cvetičarjem odšel na farme po cesti po kateri sem se pripeljal v ta kraj s. Ratajcem, sem si mislil, da bo po teh farmah agitacija obsojena neuspehu še predno bi z njo pričel. Nisem pa svojih spremljevalcev dosti spraveval, ker sem si mislil, da se moram prepričati sam. Bilo pa mi je tudi težko poizvedovati o farmah, ker sem se bal, da bi me smatrali za kakega nevednega "škrice", četudi ne spadam v tako "kasto".

Pravi, da je vsaka tekočina, ki je čista, dobra v tolažilne in okrepčevalne namene. Mislim, da je v pravem.
V pomenku pravi farmar, da pozna vse razen mene. Moj spremljevalec Frank me predstavi, da sem iz Chicaga, zastopam list, ki se imenuje "Proletarec", torej časopis, ki bi ga morali čitati tudi farmarji. Prišli smo, da ga jim priporočimo v naročje. V takem slučaju pridejo izgovori na "dnevni red" in bilo jih je dosti. Dasi sem se držal v rezervi, kajti prid moje naloge je govoril Frank, sem se začel resno bati, da je moja pot med slovenske farmarje v New Yorku zapisa na neuspahu.

Pa ni bila. Kjer so mogli, so naročili. A tudi farmarji niso svobodni in denarja imajo le malo v svojih skrinjah. Tudi v bankah ne. Za svoje pridke na trgu zdaj malo dobe, če je sploh kaj trga zanje.

Gremo proti Cooperstownu. Medpotoma zavije naš voznik pred hišo, nedvomno posest slovenskega farmarja, sem si predstavil. "To so Trinkhausovi," mi pove spremljevalec. Pozdravimo se. Dobri ljudje. Inteligentna gospodinja. Naročili so "Proletarca". Dam jim eno številko. Gospodinja ga pogleda: "A, tak je sedaj? V tej obliki ga bom imela rajše," je rekla. "Mislija sem, da

izhaja še vedno v formi revije. Takrat mi res ni ugajal." Postregla je nam z okusnim kosilom in pili smo newyorčana.

Posebno mi je ugajalo, ki je ta rojakinja izjavila, da je pripravljena prevzeti zastopništvo "Proletarca". Bilo je izključno, da bi jaz mogel v taki zimi priti v dotiko z vsemi slovenskimi farmarji, nji pa se bo v daljšem času to gotovo posrečilo. Upam, da bo Mrs. Trinkhaus pri tem poslu uspešna in da bo rojakom farmarjem "Proletarec" ugajal kakor ugaaja stoterim drugim novim naročnikom.

Farme v teh krajih niso na ravnini, nego v hribih. Poleti mora biti gotovo lepo, a pozimi sem si ta kraj predstavil za planine. Hribi in sneg. Sneg in hribi.

Slovenecem v Ameriki je le malo znano, da se nahajajo te slovenske farme v Newyorški državi na zgodovinskem ozemlju. Dne 28. feb. me je vozil okrog Matija Gorinšek. Matija je živahna osebnost. Avto ga mora ubogati, pa če je treba še tako v hrib. Dne 27. februarja je snežilo vso noč. "Nikamor ne bo mogoče", sem si žalosten mislil. Zgodaj zjutraj 28. feb. zazvoni telefon. Matija mi sporoči, da je avto pripravljen in da gremo, zima gor zima dol. Frank Rožanc je šel z nama in zeganom vodo je tudi imel s seboj. Frank Petavs grade. Tu so bogataši — tiso-seveda ni ostal zadaj, pač pa je delil sedeže z nami. Fina družba! Bila je popolna, kajti spremljala je nas tudi zavedna somišljenica ter dolgoletna nagelje belokožcev poslala v večročnina Proletarca. Elizabeta

Penich, sestra našega pionirja Fr. Ratajca.

Vozili smo se po zgodovinskih krajih, kjer spomeniki in plošče v njih pripovedujejo o bitkah — o bitkah in bojih — o bitkah in bojih z Indijanci in z vsemi, ki so se borili z orožjem tiste čase. Vidite spomenike farmarjem, ki so se naselili toč, začeli obdelovati zemljo, a so jih poklali Indijanci. To je bilo leta 1771. Kakor veste brez zgodovine, so koncem Indijanci izgubili na celi črti in zdaj žive v rezervacijah. Eni pravijo, da so boljše preskrbljeni, kakor pa ljudstvo belega plemena, ki je osvojilo to veliko deželo — za KAPITALIZEM.

Videl sem trdnjave — nekdanje trdnjave, staro orožje, topove kakršni so bili moderni nekoč, videl napise in premišljeval zgodovino deželo, ki je imela do ruske revolucije pozornost vsega sveta. In jo ima še danes. Milijoni iz vseh krajev so prišli sem. V bitkah z Indijanci so osvojili kraje, nelegalno seveda, in zdaj jih novi lastniki legalno drže.

Zgodovina Zed. držav je kratka zgodovina, če človek ogleduje sohe, napise, spomenike in kipe. Pa je vendar zgodovina. Naseljenci z vseh vetrov sveta so zgradili v njih bogastva, kakršnim ni primere nikjer na svetu. In jih še vedno imajo. Frank Petavs grade. Tu so bogataši — tiso-seveda ni ostal zadaj, pač pa je delil sedeže z nami. Fina družba! Bila je popolna, kajti spremljala je nas tudi zavedna somišljenica ter dolgoletna nagelje belokožcev poslala v večročnina Proletarca. Elizabeta

ne procesije, armado bednih, ki čakajo dan za dnem na svoj sendvič in skodelico kave. (Dalje prihodnjč.)

Kongres Zadrudne lige v Clevelandu

Letos se šesti kongres te lige vrši v Clevelandu v Slov. domu na St. Clair cesti. Delegete pridoje iz vseh krajev osrednjega zapada.

Najbolj zanimiva bo bržkone diskuzija o zadrudni izobrazbi. Prične se v nedeljo ob 1:30 popoldne. Kriza je tukaj in vprašanje je pred nami, ali je kooperacija potrebno in komu koristi? Referente so pripoznani večaki v zadrudnem gibanju, torej bo dobro, ako se naši ljudje v Clevelandu in okolici poslužijo te izredne prilike in posetijo kongres, ki je vstopnine prost.

V ponedeljek se kongres nadaljuje do 5. pop. nakar se delegete in drugi odpeljejo v slov. delavski dom na Waterloo Rd. na banket, ki se prične ob 6:30 zvečer.

Kdor le utegne naj se udeleži razprav tega zanimivoga kongresa. Trajal bo 29. in 30. maja.

Joseph A. Siskovich, tajnik.

K devetemu rednemu zboru J. S. Z.

Milwaukee, Wis. — Posebni pripravljani odbor 15. sodrugov in sodružice je skoro končal svoje delo, da uredi vse potrebno za zbor in sprejem delegatov.

Delo je bilo ogromno in otežkočeno vsled drugega dela za časa volilnega boja in kasneje pripravljalnega dela za prvomajsko proslavo in konferenco Prosvetne matice. Toda veliko požrtvovanje vseh sodrugov in sodružice je omogočilo, da je bilo delo izvršeno natančno po načrtih.

Predvsem se je skrbelo za kolikor mogoče veliko udobnost glede stanovanj in prehrane članov zboru in gostov, poleg tega pa preskrbelo vse potrebno za izvršen program na banketu in na zabavi v nedeljo večer 29. maja.

Banketa se bo udeležilo veliko število tukajšnjih društev korporativno ali pa potom posebnih zastopnikov. Sodeč po številu razprodanih vstopnic za banket, bo tisti večer v dvorani kakih 400 udeležencev.

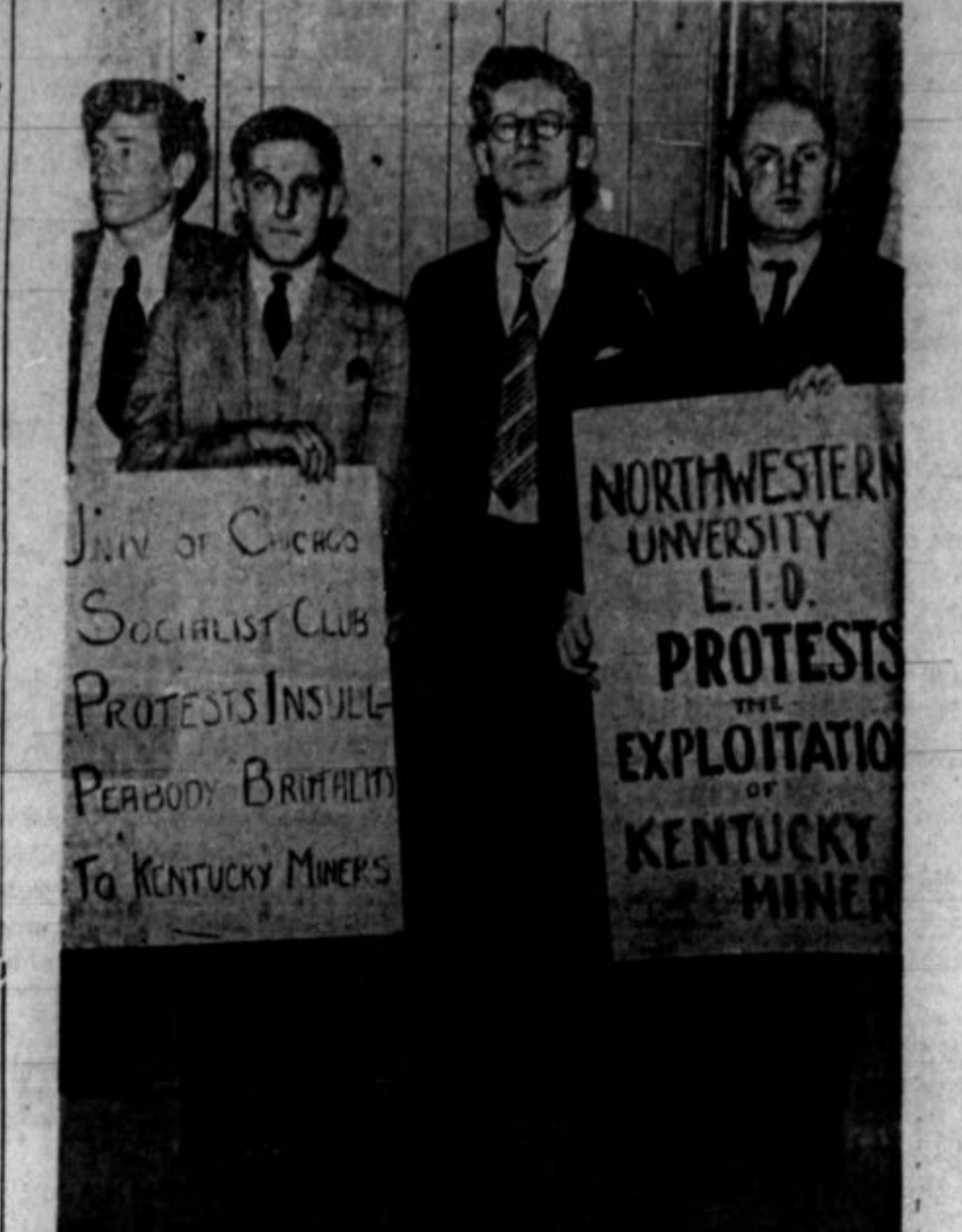
Glavni govornik na banketu bo župan sodrug Hoan, poleg šerifa, sodruga Benson. Banketa se udeležile tudi drugi glavni mestni uradniki, kot s. Raskin, mestni pravnik, Murdoch, mestni blagajnik, alderman Tesh, župan mesta West Allis sodrug Baxter in član okrajnega odbora sodrug Tucker.

Na sporedu banketa bodo razne pevske točke, deklamacije, govori, dvospevi in solospedvi, vmes pa bo igral izvrstni Hedgijev tamburaški zbor.

Četa naših mladih sodruginj bo skrbelo za postrežbo pri mizah, druge sodružice pa bodo vladale v kuhinji in skrbele za telesni blagor gostov.

Sicer pa vlada glede programa neka tajnost, da se ne ve prav natančno, kaj nam bo do-

ZA KENTUCKYSKE PREMOGARJE

Vihokošolci v Chicagu, ki so organizirani v dijaškem socialističnem klubu ter v Ligi za industrijsko demokracijo, so demonstrirali proti zatiranju premogarjev v Kentuckiju in proti interesom v Chicagu, ki domirajo mnoga premogovna polja v notoričnem Harlan in Bell okraju v Kentuckiju. Nekaj dijakov je policija aretirala.

tični odsek pripravljalnega odbora, katerega vodi sodrug Puncer, še nudi tisti večer.

V nedeljo popoldan se bo vršil izlet delegatov po mestu, to je, ako bo dovolj časa za to; tudi slikanje delegacije se vrši to popoldne. Vodstvo izleta ima v rokah sodrug Fr. Ermenc, ki ima v tem pogledu posebne izkušnje in izvrstno organizatorično sposobnost. Po izletu, ki bo končan okrog šeste ure popoldan, bo večerja, nakar se bodo delegati podali k večerni prireditvi v zgornjo dvorano. Na večernem programu je predvsem govor sodruga Hoana in raznih drugih voditeljev našega gibanja, potem pevske točke, nakar se bo pričela igra katero bodo predstavljali člani mladinskega odseka kluba št. 37 J. S. Z.

Prvotno je bilo določeno, da se bo vrziorilo Upton Sinclairjevo dramo "Machine", toda kasneje so morali to idejo opustiti, ker bi vzelo preveč časa, upoštevajoč, da se bo moral vršiti celotni program zvečer. Zaradi preobilnega dela za časa kampanje, kjer smo rabili vse naše moči pri delu, ki se je vršilo skoro noč in dan, posebno zadnje dni, je bilo nemogoče izvršiti vse, kar je v tem o-

ziru potrebno, posebno, ker ni na razpolago primernih socialističnih dram v angleškem jeziku. Toda odbor računa, da je pač treba nuditi delegatom po dolgih, težkih razpravah na zborovanju tudi nekaj razvedrila, zato se bo nudilo nekaj kratkega in zanimivega namesto socialne drame, ki bi bila pač najbolj na mestu.

V Milwaukee, kakor tudi v sosednih naselbinah vlada veliko zanimanje za ta velevažni dogodek, zato ni dvoma, da bo tudi prireditve v nedeljo večer, to je dne 29. maja, uspela vsestransko in da se bo ta dan zbralo v dvorani vse napredno delavstvo našega naroda, ne samo iz Milwaukee in West Allisa, temveč tudi iz sosednih naselbin.

Za pripravljani odbor, — k.

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 za tri meseca.
Naslov: 540 Junema Ave. MILWAUKEE, WIS.

SLOVENECM PRIPOROČAMO KAVARNO MERKUR
3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
(V bližini urada SNP in Proletarca.)
FINA KUHNJA IN POSTREŽBA.
KARL GLASER, lastnik.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS AT 3724 W. 26th Street 1:30—3:30—6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212.
at 1858 W. 22nd Street 4:30—6:00 p. m. daily.
Tel. Canal 0164.
Wednesday and Sunday by appointments only.
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer—Call Rockwell 9200.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V CLEVELANDU.
Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek v mesecu ob 7:30 zvečer. Ženskega odseka prvi torek ob 8. zvečer. Mladinski angleški odsek vsak petek izven prvega ob 8. zvečer, vse v klubovih prostorih v S. N. D. Sodrugi in sodružice, agitirajte in pridobivajte novih članov in članice kluba ter novih naročnikov Proletarcu. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR, lastnik.
1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinjje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

TISKOVINE
SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRG. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 2012
A. H. Skubic, prod. — J. F. Korošcy taj.
V naši tiskarni so tiska "Proletarec".

TRINERJEVO GRENKO VINO
proti zaprtju, slabemu apetitu, glavobolu, izgubi spanja. V vsaki lekarni.

John Metelko, O. D.
Prečiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

Phone Lawndale 4872
Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG.
4002 W. 26th Street Chicago
Uradne ure od 1. do 6 pop. izvzemši nedelje.

Jugoslavenskim radnicima

(Nastavak sa 1. stranice)

bleu BORBA za poboljšanje položaja i konačno oslobodjenje u državi u kojoj živimo i radimo.

Štetno izmicanje ispred realnosti

Sve napred pomenute grupe ili stvarnost ignorišu, ili pak problem borbe za opstanak naopako tumače. Osim već pomenutih postoji među hrvatskim radništvom još jedna druga grupa, koja naglašava, da joj je cilj in zadaća prosvjetni rad. No i ona je pokazala u toku prošlih godina, da nije razumjela potrebu vremena i da nije prilike pravilno procijenila. Da se nije ogriješila o svoju dužnost, mogla bi vrlo lako uspješno među hrvatskim radnicima obaviti koristan posao.

Šta nam preostaja?

Kuda god se obazremo, vidimo razdor. Po kolonijama se šire jeftini političari. U potpornim organizacijama razvija se divlja frakcijska borba, koja dovodi njihovu imovinu i opstanak in kritičan položaj.

U radničkom pokretu, među hrvatskim in srpskim radnicima, a djelomično in slovenačkim, za sve ovo vrijeme provodili su pustolovine "revolucionarni" amateri, koji su se podizali in padali in uzajamnoj utakmici za vidnije plaćane in besplatne pozicije. Razbacali su u svojim akcijama stotine hiljada dolara, pokupljenih najvećim dijelom među hrvatskim radnicima, a rezultat je bio—poraz!

Pristaše evandjelja—da samo prosvjeta, kakju in oni razumiju in tumače, nije otrov — su se in tom slatkom snu povukli u zapečak, kao kaludjeri in manastire. Pravu prosvjetu — u klasnom smislu, — među radnicima su sasvim zanemarili.

Sarlatani su gulili in gule narod skoro nesmetano in bez ikakvih obzira na sve strane.

Gdje je izlaz?

Htjeli-nehtjeli, moramo priznati da gazimo u taj kaos usljed sloma socialističkoga pokreta među hrvatskim in srpskim radnicima. Potrebno je dakle, da ga obnovimo. Ako imate vjere in sebe, ako priznajete da je za borbu protivu nasilja sa svih strana potrebna jedna moćna organizacija, te ako vam je stalo do napretka radničke klase, to ćete se spremno pridružiti akciji, kojoj je zadaća obnavljanje in našim kolonijama socialističkog pokreta in izgradnja zajedno sa Slovincima Jugoslavenskog Socijalističkog Saveza, koji bi bio jači in čvršći, nego li ikada prije.

Socijalistička stranka naglo napreduje. Oni, koji su joj kopali grob in proricali smrt, vrlo lako su upotrebili iskopani grob za sebe. U životu ove države socijalisti postaju sila. Dokle su postojala jaka socijalistička udruženja in među Hrvatima in Srbima, bio je javni život među američkim Jugoslavenima mnogo zdraviji, nego li je danas.

Nije još sve izgubljeno...

Ovogodišnji izbori nam pružaju lijepu priliku za sistematski rad. Gdje god vas ima poviše, obrazujte socijalističko udruženje! Pomozite ponovnu izgradnju pokreta, kojega su među nama uništili prije trinaest godina

fanatična jurnjava dolar-patriotizma, agenti provokateri, nerazudjivanje in nerazumni idealizam! Ove pogriješke možemo ispraviti jedino, ako obnovimo konstruktivni radnički pokret in okviru socialističke partije.

Blaćenje in laganje nije naša taktika

Mi ne napadamo, niti ćemo napadati komuniste. Ako oni drže da su blaćenje in laži, kojima se služe in borbi protivu socijalista in socijalističke stranke, — komunizam, neka im bude! Mi nismo protivu Sovjetske Rusije, kako to oni tvrde, nego naprotiv, mi pozdravljamo svaki stvarni pokušaj, koji vodi ka socijalističkom društvenom uređenju. Ne vjerujemo pa ni u kakva božanstva, makar se ukrašavala in revolucionarnom oreolom. Nijedan revolucionarni pokret nije svetinja. Nijedan nije bio, niti će biti bez pogriješaka. Ove se pak najbolje kontrolišu in popravljaju posredstvom slobodne štampe, govora, organizovanja in kritike. Oduzimanje ovih sloboda je, razumije se, štetno in opasno.

Mi smo čvrsto ubjedjeni da je za oslobodjenje radnika in Sjedinjenim Državama Amerike in za izgradnju socijalističkog društva potrebna taktika, koja najbolje odgovara karakteru, tradicijama in odgoju ovdješnjeg ljudstva.

S obzirom na kulturne, potporne in druge organizacije naše je stanovište, da su one korisne radnicima samo onda, ako rade u granicama razumjevanja socijalnih problema. Mnoge — koje su in većoj ili manjoj konfuziji — mogle bi se lako popraviti, ali ne sa demagogijom, napadanjem in surovom borbom.

Ovogodišnja (1932) izborna kampanja

Izborna kampanja u ovoj godini je vrlo važna. Prvi put za posljednjih česnaest godina radnici opet imaju mogućnost, da efektivno demonstriraju protivu dvojčici republikanske in demokratske stranke, koje su dosledno in uvijek ugadjale američkom kapitalizmu. Budite radnik in čovjek koji misli SVOJOM glavom! Ako ste za svoju klasu, agitujte za socijalističku listu! Obnova socijalističkog pokreta među nama označavala bi preporodjaj naših kolonija, povratak ka konstruktivnom radu in pameti.

Takav je naš apel, kojeg na vas upućujemo bez bombastičkih uskliku in lozinka, kakve ste privikli slušati u godinama poslije rata.

Pozivamo vas u akciju za svoju klasu, takvu akciju, koja daje korisne rezultate, koja nas snaži!

Odazovite se, ako osjećate, da vam to nalaže RAZUM in DUŽNOST!

- Radi objašnjenja se obratite na jednu od slijedećih adresa:
SOCIALIST PARTY
549 Randolph St., Chicago, Ill.
- JUGOSLAVENSKI SOCIALISTIČKI SAVEZ**
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
- GEORGE MASLACH,**
tajnik Srpske sekcije J. S. S.
837 Fullerton Ave., Chicago, Ill.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtak.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor ..... Frank Zajts
Business Manager .... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 26th ST., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2864.

546

IX. zbor J. S. Z.

Dne 2. februarja 1900 je bil v Chicagu ustanovljen prvi slovenski in prvi jugoslovanski socialistični klub v Zed. državah. Ovine zanj so bile v takratnem morju nazadnjaštva in vsled neizkušenosti naprednih delavcev prevelike in je v dobrem letu razpadel. Leta 1903 pa je bil obnovljen in od tedaj je ta klub ves čas aktiven. V Jugoslovanski socialistični zvezi je označen s številko 1.

Vzelo je mnogo truda, predno je socialistična ideja med naše delavstvo prodrla toliko, da je bilo mogoče ustanoviti socialistične klube širom dežele. Iz teh je nastala socialistična zveza slovenskih klubov, dne 3. julija 1910 pa je bila ustanovljena iz klubov vseh jugoslovanskih socialistov Jugoslovanska socialistična zveza.

Na polju razredne borbe in delavske prosvete je izvršila veliko važnega dela. Proti zaslepljevalcem in izkoriščevalcem je vjevala silovite boje. Toda naloga še ni dovršena in še dolgo ne bo. JSZ bo šla dalje po začrtanih potih do ciljev.

Delegatje, ki se zbirajo v Milwaukeeju na njenem devetem rednem zboru, reprezentirajo ne samo vse kar je zavednega in delavske aktivnega med ameriški Jugoslavi, nego načela in moč prepričanja — prepričanje v pravičnost delavske stvari in v njegovo zgodovinsko nalogo, zgraditi nov red, — socializem!

IX. redni zbor v Milwaukeeju se vrši v času, ko se socialistično gibanje v Zed. državah vidoma jača, ko so klubi JSZ povečali svoje aktivnosti, ko se delo, ki je odrejeno Prosvetni matici JSZ bolj in bolj kristalizira in dobiva svoj pravi izraz.

Zbor v Milwaukeeju se vrši v izrednih razmerah in naloga delegacij izredne naloge. Prepričani smo, da jim bo kos in da bo JSZ ter njena Prosvetna matica v bodoče postala še važnejši faktor v življenju jugoslovanskega delavstva v Zed. državah.

Sodrugi in sodružice, pozdravljeni v delu!

"Zaradi razžaljenja veličanstva..."

Madžarska je monarhija, toda brez kralja. Legitimno pravico do prestola in krone sv. Stefana si laste Habsburžani. Ko je bil nedavno v vojaški akademiji v Ludoviceni odkrit spomenik zadnjemu avstro-ogrskemu cesarju Karlu, je en ogrski list dogodek komentiral, da cesar Karl prav nič ne zasluži, da se bi ga postavljalo ogrskim vojakom za vzor, kajti če se bi ogrski vojaki obnašali in počeli to kar je počel cesar in kralj Karl, bi jim vojni trubunal obsodil na smrt.

Znano je, da je bil cesar Karl kroničen pijanec, neodgovoren za svoja dejanja in sploh sposoben za vse kaj drugega kakor za viadarskega 50-milijonskega ljudstvu. Urednik na Ogrskem, ki je ob omenjeni priliki to rešnico povedal, pa je bil dne 16. marca t. l. obsojen zaradi "razžaljenja veličanstva" na tri mesece zapora, uredniške službe ne sme sprejeti celo leto in skozi tri leta bo pod prosvetom in strogim policijskim nadzorom.

"Progresivna" politika

Progresivni republikanski senator Norris je 5. maja izjavil, da ne bo za Hooverja, nego za "progresivnega" demokrata, kot je npr. governor Roosevelt. Pred štirimi leti je Norris agitiral za demokrata progresivca Smitha. Danes priznavajo največji finančni mogotci, da bi bil Smith prav tako dober služabnik "ameriških institucij", kakor je predsednik Hoover. To se pravi, oba sta bila najeta delati v en in isti namen. Le "progresivci" v senatu tega ne zapopadejo in še vedno vztrajajo pri svoji komediji.

"Kaj dobimo socializem?"

ko bodo zanj zrel tisti delavec, ki zaslepljenosti le napadajo so-

ZENSKÉ V SOVJETSKI ARMADI

V sovjetski Rusiji je mnogo mladih žensk, ki so pripravljene služiti v armadi. Obstoje tudi posebni ženski oddelki, kjer se mladenke vežbajo v vojni stroki. Na sliki spodaj na levi je sovjetski vojni komisar Vorilov. V svojem prvotnejšem govoru je namignil, da se Japonski ali kakih drugi sovražniki s Sovjetske Unije ne bo dobro godilo, če provocira vojno z Rusijo.

Socialistična stranka 1920-32

Pred navalom ameriške reakcije na socialistično stranko in njeno časopisje so imele strankine postojanke že nad sto tisoč članov. Imela je približno dve sto angleških tednikov, mesečnikov in dva, večsi tudi tri dnevnike. Časopisje njenih narodnostnih federacij je bilo izredno močno. Vojna furija in fanatizem "stoprocentnih" Američanov je v teku petih let od leta 1916 naprej socialistično stranko s svojimi preganjanji in poštnimi ter drugimi zakoni spravil v klesče, kjer jo je držal priprto, da se ni mogla ganiti. Nato pa je prišla še "levičanska" gonja, ki je brizgala propagando "revolucije", češ, da je že za bližnjim vokalom in se lahko dogodi zvečer, mogoče zjutraj, vsekakor pa predno preteče mesec dni. Obljubovali so jo, kakor zdaj kapitalistični propagandisti prosperiteto, ki pa le noče izza ogla, kakor ni hotela leta 1919-20 Ruthenbergova-Frainova-Reedova revolucija.

Precej jugoslovanskih "levičarjev" iz tistih dni, ki so trdno verjeli v revolucijo, je danes pri demokratih, kjer za denar ali v upanju, da ga dobe, moledujejo drage rodjake, da naj glasujejo za "delavske prijatelje" v demokratični stranki.

Tudi ameriških levičarjev iz tistih kritičnih dni je danes mnogo otvorenjo v strankama kapitalizma. Marsikdo izmed njih je bil že razkrinkan, da ni bil iskren revolucionar ali komunist, nego uslužbenec "justičnega" departmanta ali pa agent provokator, najet od te ali one kapitalistične agencije.

V takih okoliščinah je socialistična stranka vsled napadov z vseh strani do malega razpadla. Leta 1920 je bila njena prva volilna kampanja po vojni. Njen predsedniški kandidat je bil Eugene V. Debs, ki je bil tedaj zaradi svojega na-

Kapitalizem in socializem

V KAPITALISTIČNI družbi lastuje nekaj posameznikov večino bogastev, ne da bi si jih prislužili. Na oni strani ogromna premoženja, na drugi beda. Pod kapitalizmom pomeni izobilje in "nadprodukcija" paniko, glad za delavce in ekonomsko anarhijo.

V socialistični družbi bo izobilje pomenilo piknik. Produciralo se bo za potrebe prebivalstva, ne za profitarje. Bogatašev pod socializmom ne bo, pa tudi revežev ne. Ako ste za skrajšanje delavnika, za več prostega časa, več zabave, več zdravja, za ekonomsko sigurnost sebi in svoji družini, za pravico do uživanja vseh dobrin življenja, je vaše mesto v socialistični stranki.

glas izražene prepričanja proti vojni v federalni ječi v Atlanti. Seymour Stedman je bil nominiran za podpredsedniškega kandidata, in ker je bil Debs v zapru, je le on vodil kampanjo in nastopal na shodih. Toda tudi Debs v ječi je bil sam na sebi mogočen agitator. Imel je med delavci tisoče iskrenih somišljenikov, in s pomočjo teh je socialistična stranka vzlic temu, da je bilo socialistično ime skrajno obsojeno, in da si je le malo kdo upal priznati, da je socialist, dobila okrog milijon glasov.

Po detroitski konvenciji 1. 1921 je socialistična stranka sprejela načrt, po katerem je začela delovati za ustanovitev delavske stranke, toda prišla ni daj kot do nominacijske konvencije raznih delavskih skupin leta 1924 v Clevelandu, na kateri sta bila nominirana pokojni senator La Follette za predsedniškega in senator Wheeler za podpredsedniškega kandidata. Ta lista je dobila do 5,000,000 glasov, toda "progresivcem" v unijah in v politiki se je zdel eksperiment ponesrečen in so šli nazaj k svojim "delavskim prijateljem" v republikanski in demokratični stranki. Medtem se je začela v Ameriki "brezprimerna prosperiteta" in milijone delavcev je verjelo, da slabih časov nikdar več ne bo. Kupovali so lote in hiše, delnice in pa vsakovrsten luksuz, seveda vse na obroke. Leta 1928 je socialistična stranka skušala z velikimi napori prepričati vsaj razumnejši del ameriškega delavstva, da je v omotici, da so črni oblaki ekonomske katastrofe blizu in da naj nikar ne dopuste, da jih kriza zaloti brez zastopstva v zakonodajah. Ljudje pa so hтели kupovati delnice in karkoli že so jim prodali agentje in niso čuli svarečega, dobro premišljenega glasu socialistične poslanice. To pojasni, čemu sta leta 1928 dobila Thomas in Maurer le kakih 300,000 glasov. Drugi so bili oddani Hooverju, ki je zatrjeval, da je on posebljena garancija za trajnost prosperitete in ohranitev dobrih plač. Precej milijonov glasov je šlo demokrati Smithu, ki se po službovanju kapitalizmu in v drugem mišljenju od Hooverja v ničemer ne razlikuje.

Leto po teh volitvah je zabobnelo in prosperiteta, zgrajena iz delnic, se je zrušila kakor hišica iz kart. Kriza se je predmakala že proti letu 1930, predno se je ljudstvo v svoji omotici toliko prebudilo, da jo je začelo čutiti, toda tolažilo se je s Hooverovimi obljubami, da je to le mal glavobol, ki kmalu preide. Leta 1931 pa je ta glavobol postal že skrajno mučen in šele tedaj so se začeli milijoni ameriških delavcev vpraševati, kaj pravzaprav je na stvari. Zaskrbelo

jih je. Njihovi prihranki so v milijone slučajih skopneli kakor sneg ob toplem pomladnem solncu, bodisi, da so izgubili v nečrednih delnicah, ali so jih pogoltnili bankirji, ali pa jih je odnesla kaka druga sapica.

Stiri leta je kratka doba, toda za gladne brezposelne. In njih družine pomeni večnost. Zdaj smo spet v volilni kampanji in socialisti pripovedujemo ameriškomu delavstvu isto kakor pred štirimi leti. Takrat so se nam večinoma posmehovali, češ, saj nam ni nič hudega, kaj se bi ukvarjali z neumnostmi kot jih uči socializem, ko pa se nam dobro godi, saj smo v najbogatejši deželi! Zdaj socialiste veliko rajše poslušajo, se organizirajo in le žele, da bi socialisti hitro postali močni in kmalu kaj izdatnega dosegli, ker se mudi. Daj tega v deželi.

Tako je prišel socialistični stranki na pomoč agitator Glad, katerega ni vesela in bi ga sploh ne bilo, če bi delavstvo hotelo misliti ob pravem času. Treba pa ga je odgnati. Storitve tudi vi svoj del, da postane letos socialistična stranka sila, ki bo privedla ameriško delavstvo k zmagi in v socializem.

NEPRISTRANOST.

"Nepripranske" delavske organizacije ni, ker taka reč sploh ne eksistira.

Klubom, društvom in članstvu

Dvorana, v kateri se bo vršil v dneh 28.—29.—30. maja deveti redni zbor JSZ., se imenuje South Side Turn Hal. Nahaja se na 725 W. National Ave.

Klubi, društva ali posamezniki, ki bodo poslali zboru kako sporočilo pismeno ali brzojavno, naj naslove, J. S. F. Convention, 725 W. National Ave., Milwaukee, Wis.

Jugoslovanski vladni tisk v Ameriki

V Buenos Airesu, Argentini, je začel dne 10. marca 1932 izhajati tednik "Slovenski Dom", ki je konkurenčni list "Slovenskemu Tedniku" v istem mestu. "Slovenski Dom" je ob enem glasilo beogradskega režima med argentinskimi Slovenci. Podpira ga jugoslovanski poslanik Schweigel, ki je bil pred vojno v avstrijski konzulski službi. V svojem uvodnem članku pravi, da bo list urejevan "v duhu kraljevega manifesta z dne 6. januarja", in da bodo veseli, če jim bo mogoče kaj pripomoči do ustvaritve velike jugoslovanske ideje, "ki si jo je postavil kot končni cilj naš modri, inteligentni vladar, kralj Aleksander I."

Iz tega stavka vidite, da pišejo kraljevaški listi v Argentini, kjer so slovenske naselbine nastale v glavnem šele v povojnih letih, veliko bolj odprto za "modrega, inteligentnega kralja" in njegove cilje, kot pa kraljevaški listi v Zed. državah, kjer so naselbine že stare in je duh monarhističnega hlapčevstva že precej splahnel.

"Slovenski Dom" potrjuje, da jugoslovanska vlada res podpira liste, ki brezpogojno pišejo zanj. Poslanik Schweigel pravi, da je tudi prejšnjemu uredniku "Slovenskega Tednika" (v Buenos Airesu) dajal denarno podporo. Ako bi hotel enako iskreno govoriti konzul v Chicagu, bi lahko imenoval en slovenski in en hrvaški list, katera sta deležna njegove "milosti". Ko se v Jugoslaviji oziroma v Beogradu spametujejo, bodo spoznali, da a kupljenimi uredniki in listi med izseljenci ne bodo pridobili simpatij do domovine, nego ustvarjajo le gnjev do take vlade.

Resnice ne skrivajo

Dve leti je kapitalistični tisk tajil krizo. Zdaj jo priznava in jo podi stran s propagando za "pivo".

MOLITEV BO ODPRAVILA KRIZO

Dne 18. maja je papež izdal spet encikliko, v kateri oboja pohlepni svet, ki kopri le po zlatu, in brezboštvo, ki se je silovito razširilo. Zelo oboja "komunizem in boljševizem ter vsa alična gibanja, katera prito uničijo civilizacijo". Na koncu je papež odredil osemdnevni post in molitve, ki se prične 3. junija, da bi Vsemogočni odstranil slo, ki tpeše človeštvo. Čudno je, da se papež jez na ljudi zaradi njih pohlepa po zlatu, ko je vendar znano, da cerkev razem kapitalistov že najbolj kopri po njemu. Saj je v mali papeževi državi skoro vsaka stvar poseljena in tudi papež sam ima na sebi polno zlata, dragih kamnov in biserov. Kar se tiče reševanja socialnih problemov, ni ravno monastva stvar, ali za papeža je to čisto lahko. Napiše encikliko, — ta ima 6 tisoč besed, — in krizo ter vse gorje odpravi z odredbo kristjanom, da naj od 3. do 10. junija molijo ter se postijo. In to bo kajpada zelo pomagalo.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRILEDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

"Obrotnik" l. 1889 št. 1 in od 8. jan. se zelo obširno peča še s hajnfeldskim strankarskim zborom; napada pa dr. Adlerja in Brauna za žida, ki bi se ne smela mešati med delavce." Poroča, da začno slovenski delavci po Kordeču izdajati svoj "Delavski list". — 8. marca 1889 razlaga, da je na Dunaju še krščanskosocijalna stranka, "ki ga je povabila na razgovor in nič se ne sramujem, da sem zašel v družbo krščansko socijalnih delavcev pod vodstvom duhovnika Eichhorna." Dolgo časa je lairal politično med porajajočo se krščansko smerjo in med narodno stranko, končno je zašel v slednjo. Ali ni imel uspeha. Zato se je posvetil zgolj svoji krojaški stroki, postal je l. 1899 strokovni učitelj za moško krojaštvo. Umrl je kot stalni strokovni učitelj višje državne obrtne šole v Ljubljani 12. febr. 1922. Iz svoje stroke je napisal več knjig. L. 1919 pa je pod imenom M. K. Gregor izdal zbirko rekov pod imenom "Kapljičice za srca in možgane družini Slovencev, Hrvatov in Srbov za uporabo ob postnih dneh." V tej zbirki, ki je nekak njegov testament, je vse polno lepih misli: N. pr.:

Materi, ki za lačne malčke kruha nima
Ne otre solza vsa slavna zgodovina.

ali pa:
Težak bo imel šele velike kruhe,
Če bo v kozji rog ugnal lenuhe.

ali:
Kdor ob cesti hišo zida, bo naj brez skrbi:
Pregreške izve od tistih, ki bodo mimo bli.

ali:
Marsikdo gromi in treska,
Da ljudem v oči nameče peska.

Ne bo odveč, če ponatisemo, kako ga je priporočal "Slovenski Narod" l. 1897, ko ga je narodna stranka postavila za kandidata v peto kurijo za državni zbor.

Tam beremo:
"Matija Kunc rojen bil 17. febr. 1853 leta v Logatcu na Notranjskem kot sin revnih kmetijskih starišev. Izvršil je tedanjoo normalno šolo v Postojni kot prvi in najboljši učenec. Ustopil je tudi v ljubljansko gimnazijo, a ker ni imel nikogar, da bi zanj skrbel, zapustiti jo je moral že prvo leto, na kar je vstopil kot vajenec v neko malo grško trgovino v Trstu. Ker se mu je tam jako hudo godilo, zapustil je trgovstvo in se v svojem rojstnem kraju pričel učiti krojaškega rokodelstva. To učenje nadaljeval je od leta 1867 — 1869 v Ljubljani, in te vajenske leta bila so mu, kakor je prijateljem sam zatrjeval, — do tedaj še najsmrečnejša v njegovi mladosti. Kako trpka mu je bila mladost, označuje nam ta okolnost najjašaneje!

Leta 1869 vdeležil se je vže prvega shoda, na katerem se je ustanovilo prvo delavsko društvo na Kranjskem, a koj potem odstopal je kot rokodelski pomočnik v tujino.

Ko se je začetkom leta 1871 zopet vrnil v Ljubljano, pristopil je takoj v delavsko društvo, kjer je postal v kratkem kot 18-letni mož načelnik društva in duša vsega delavskega gibanja na Kranjskem.

Vže leta 1872 zastopal je slovenske delavce na Dunaju pri prvem sestanku zastopnikov vseh avstrijskih delavskih izobraževalnih društev in vže v istih letih ustanovil in organizoval je troje produktivnih delavskih združenj; bil pa je ob enem tudi marljiv organizator pri vseh humanitarnih napravah in pri bolniških blagajnah. Pomagal je vtrditvi, takrat še jako neugodno stanje novo ustanovljene požarne brambe v Ljubljani s tem, da je kot načelnik z blizo 40 člani delavskega društva pristopil k požarni brambi, pri kateri je bil tudi v oni odborovi trojici, ki je organizovala podporno blagajno za požarno brambo.

Matija Kunc zanesel je mej kranjske delavce takrat še neprijazno idejo, da je dolžnost države pomagati na zakonodajnem potu delavskemu ljudstvu, ker se mu z lastno močjo ni več mogoče mogoče rešiti iz takrat merodajnih manšterskih okov.

Vže tista leta obsegal pa je delavski program tudi tirjatev splošne, tajne in direktne volilne pravice in precej poguma je trebalo, zastopati nazore, kateri so se takrat zvali za utopije. Delavsko gibanje je bilo v letih 1870—1874 pri nas še živahneje nego sedaj; četudi se je sukalo večinoma le za zboljšanje gmočnega stanja delavcev. Matija Kunc je pa vodil to gibanje vedno tako, da ni prišlo z zakoni navskriž in da je delavstvo tudi v drugih krogih pridobivalo simpatije. Kako ga je javnost vže takrat vpoštevala, kaže nam to, da ga je mestna občina ljubljanska leta 1873 poslala na svoje stroške v dunajsko svetovno razstavo, od koder je vže takrat priobčil v "Laibacher Zeitung" poročilo o kranjskih izdelkih na svetovni razstavi.

Delavskemu gibanju se pa takrat še ni dopuščalo toliko svobode kakor sedaj in voditelju pretrpeti je bilo mnogo jake trpkih finisnih in duševnih nepriilik, katere niti ne omenjamo.

(Dalje prihodnjič.)

Ni vsakdo socialist, ki pravi da je. Le po njegovih dejanjih ga lahko sodite.

Stavbinski fond J.S.Z.

Poročilo IX. rednemu zboru JSZ dne 28. maja 1932

Poročilo IX. rednemu zboru JSZ. 28. maja 1932.
Načrt, ki smo si ga začrtali na V. zboru JSZ 1923 in ga sprejeli na VI. zboru 1924 v Clevelandu, še ni uresničen. Stavbinski fond JSZ je bil faktično ustanovljen aprila 1925. Obstoji torej sedem let. Smoter tega fonda je, da omogoči zgraditve poslopja, ki bo odgovarjalo za urade JSZ in Proletarca ter drugim potrebam našega gibanja, kolikor mogoče.

Križa je varok, da stavbinski fond JSZ v preteklih treh letih ni napredoval kakor bi bilo želeli. Leta 1930 je beležil \$8,069.26, zdaj pa \$9,685.91.

Vsi čas od kar obstoji, ni bilo nikakih upravnih stroškov, razen \$9.10 za poslovne knjige. Fond je stali vsa dobro upravljan brezplačno.

Mnogi sodrugi so ob eni ali drugi priložnosti v preteklih letih priporočali, da naj primerno poslopje zgradimo bodisi zgradimo ali pa kupimo starega, če se bi ponudila prilika. Odbor je te sugestije sprejel, toda v nobenem slučaju se ni zdel fond večini odbora zavedati, da bi kupili eno ali drugo poslopje, ki nam je bilo ponudeno, kajti obljube, ki bi jih morali prevesti, bi bile težke. Sigurni redni dohodki bi bili samo v najemini, ki pa pri višini našega fonda sedaj ne bi zadostovali. Previdnost je bila torej na mestu. V tej krizi ne bi mogli računati na dodatna vplačila za delnice, niti ne na večje druge dohodke. Ob enem nam bi bila naloga še bolj otežena zaradi tega, kar tudi "Proletarce" ni solventen in je treba iskati izredne vire v vrhu kritja njegovega primankljaja.

Večina voate stavbinskega fonda je v Jugoslovanskem stavbinskem in posojilnem društvu, kjer se obnebuje po 5%.

Stanje imovine stavbinskega fonda JSZ je bilo dne 30. aprila 1932 sledeče:

Dela in v Jugoslovanskem stav. in pos. društvu	\$8,700.00
Vloga v Ogden National banki (banka v konkurzu)	486.24
Vloga v Millard State banki (v konkurzu)	219.91
Čekovski račun v Lawndale National banki	279.76

SKUPAJ \$9,685.91

Od vloge v Millard banki smo prejeli od receiverja 30% in od Ogden National banke 20%. Imovina obeh teh bank je zdaj največ v posojilih na takozvani real estate. Kdaj in koliko se bo izplačano od ostale vrate, ni znano.

Od ustanovitve fonda do 30. aprila 1932 smo prejeli v ta sklad:

Za delnice stav. fonda od klubov in konference	\$4,965.23
Slovenska sekcija za delnice	500.00
Društva za delnice	130.00
Posojilniki za delnice	2,019.10
Skladi za delnice	\$7,614.33
Kontribucije	8.00
Obvesti	2,343.18

Skupaj dohodki od postanka fonda do 30. aprila 1932 \$9,965.51

IZDATKI V ISTI DOBI:

Poslovne knjige	\$ 9.10
Premija na 62 delnic JBLA	15.50
Vrtnina vplačila	255.00
Skupaj izdatki	279.60

Bilans 30. aprila 1932 \$9,685.91

Vzpostavili smo stavbinski fond, se vplačali večino naših posojilnikov in društev v Chicagu. Točen pregled je sledeči:

Klub št. 1 JSZ	\$3,730.23
Društva v Chicagu in Cicero	130.00
Posojilniki v Chicagu in Cicero	1,350.00

Skupaj	\$5,210.23
Zmanjšani klubi in posojilniki	1,657.10
Slovenska sekcija JSZ	500.00
Skupaj vplačili	\$7,367.33

Prispeljatelji se dele:

Posojilniki, ki imajo plačane deleže je	42
Klubov, konferenc in slovenska sekcija	29
Društev	3
Delničarjev z obveznostmi in drugih prispeljateljev	16

Sledeče je seznam onih, ki so plačali od aprila 1925 naprej delnice v celoti ali pa le en obrok, in drugi prispeljatelji v stavbinski fond:

Klubi JSZ	vplačana voata
Klub št. 1, Chicago, Ill.	\$3,730.23
Klub št. 5, Conemaugh, Pa.	80.00
Klub št. 184, Lawrence	25.00
Klub št. 10, Forest City, Pa.	50.00
Klub št. 238, Universat, Ind.	25.00
Klub št. 49, Collinwood, O.	50.00
Klub št. 118, Canonsburg, Pa.	50.00
Klub št. 46, Waukegan, Ill.	150.00
Klub št. 37, Milwaukee, Wis.	50.00
Klub št. 114, Detroit, Mich.	100.00
Klub št. 41, Clinton, Ind.	50.00
Klub št. 50, Virden, Ill.	25.00
Klub št. 47, Springfield, Ill.	25.00
Klub št. 96, Fmcy Fork, Ohio	25.00
Klub št. 222, Girard, O.	50.00
Klub št. 235, Sheboygan, Wis.	100.00
Klub št. 27, Cleveland, O.	50.00
Klub št. 242, Cliff Mine, Pa.	25.00
Klub št. 224, Pullman, Ill.	50.00
Klub št. 225, Avella, Pa.	25.00
Klub št. 131, Pittsburgh, Pa.	10.00
Klub št. 243, Warren, O.	25.00
Klub št. 2, Glencoe, O.	25.00
Klub št. 21, Arma, Kans.	20.00
Klub št. 22, Chisholm, Minn.	25.00
Klub št. 127, Krayn, Pa.	50.00
Konferenca JSZ. št. 2, O.	25.00

Konferenca JSZ. Illinois-Wisconsin	50.00
Slovenska sekcija J. S. Z.	500.00

DRUGE ORGANIZACIJE.

"Nada" št. 102 SNPJ., Chicago, Ill.	\$ 80.00
Slovenski Dom št. 86 SNPJ., Chicago, Ill.	25.00
Sosedje št. 449 SNPJ., Cicero, Ill.	25.00

POSAMEZNIKI.

Alesh Frank, Chicago, Ill.	\$ 50.00
Neimenovan, Waukegan, Ill.	25.00
Blazun Frances, Cicero, Ill.	5.00
Božičnik Rok, Chicago, Ill.	20.00
Benchina Frank, Chicago, Ill.	25.00
Benedict Peter, Detroit, Mich.	25.00
Brezar Frank, Cicero, Ill.	5.00
Britz Louis in Annie, Lawrence, Pa.	25.00
Darovec John, Chicago, Ill.	5.00
Dermud Otto, West Chicago, Ill.	25.00
Fradel John in Mary, Latrobe, Pa.	25.00
Furlan Albina, Chicago, Ill.	50.00
Furian Andrew Dr.	50.00
Garden Anson, Chicago, Ill.	25.00
Godina Filip, Chicago, Ill.	25.00
Gorjup Lawrence, Chicago, Ill.	25.00
Grum Andrew, Detroit, Mich.	15.00
Hochevar Rudolph, Chicago, Ill.	5.00
Hujan John, Chicago, Ill.	5.00
Judnich Martin, Waukegan, Ill.	25.00
Kravanja Anton, Chicago, Ill.	25.00
Keber Mike, Dixon, Ill.	25.00
Kosin John, Girard, O.	25.00
Kure Matthew, Cicero, Ill.	25.00
Kužnik Louis, Waukegan, Ill.	25.00
Ločnikar Vinko, Cicero, Ill.	25.00
Lotrich Donald J., Chicago, Ill.	75.00
Langerholz John, Johnstown, Pa.	25.00
Margolle Frances, Cicero, Ill.	5.00
Margolle Frank, Cicero, Ill.	5.00
Masiach George, Chicago, Ill.	25.00
Molek Ivan, Chicago, Ill.	50.00
Oilp John, Clarendon Hills, Ill.	100.00
Omahan Frank, Chicago, Ill.	50.00
Oven Joseph, Chicago, Ill.	50.00
Podboy Frank, Parkhill, Pa.	25.00
Podgornik John, Cicero, Ill.	20.00
Pogorelec Chas., Chicago, Ill.	100.00
Prushock Harvey Gregory	25.00
Putz Anton, Cicero, Ill.	5.00
Rayer John, Chicago, Ill.	5.00
Rasak John, Chicago, Ill.	50.00
Stabe Anton, Cicero, Ill.	25.00
Stebly Joseph, Chicago, Ill.	25.00
Tauchar Frank S., Chicago, Ill.	50.00
Tekauc Marco, Canonsburg, Pa.	5.00
Terčelj John, Strabane, Pa.	25.00
Thaler John, Cicero, Ill.	25.00
Turek John, Chicago, Ill.	30.00
Vičić Anton, Chicago, Ill.	25.00
Vider Fred A., Chicago, Ill.	25.00
Zaitz Angela, Chicago, Ill.	100.00
Zaitz Frank, Chicago, Ill.	100.00
Zavertnik Richard J., Chicago, Ill.	10.00
Zornik Anton, Herminie, Pa.	25.00
Zupancić Victor, Chicago, Ill.	5.00
Zagar Anton, F., Waukegan, Ill.	5.00
Ziemberger Nace, Finney Park, O.	25.00

Dasi naše delavsko gibanje svoj dom nujno rabi, je voata, zbrana dozdaj v ta namen, v obstoječih razmerah nezadostna, da se bi opustili v gradnjo. Vloga nam prinaša precejšnje obresti, sedaj blizu 4450 na leto.

Glasom resolucije tega fonda se mora ustanova inkorporirati na delniški bazi ko hitro bi začeli s gradnjo, odločevali pa bodo v stvari potrditi tisti klubi, slovenska sekcija in posamezni sodrugi ter sodružice, ki so kupili delnice, ostrooma založili zanje denar.

Prvotno je bilo zaključeno, da se ta ustanova inkorporira na bazi \$25,000 kapitala. Na VII. zboru v Chicagu smo sklenili, da se ustanovna glavica inkorporacije zviša na \$50,000. Treba bo zbrati še dobre stiri petine, predno dosežemo določeno voato. Z gradnjo pa se seveda lahko začne ko hitro bi sredstva za prvo silo zaračevala in bi imeli dovolj garancije, da bodo tu dohodki za odplačevanje dolga in pokrivanje drugih obveznosti. Če bi bile razmere količnik normalne, bi klub št. 1, na katerega bi odpadlo za vzdrževanje doma največji del bremena, vplačal tudi v prošni par letih precejšnjo voato. Tako pa je mogoče od prošega zbora prispevati temo skladu le \$158.43.

V Chicagu smo ogletovali že več poslopj, ki so bila ali so še napredaj, a po poizvedovanjih in pogajanjih smo prišli še v vsakem slučaju do zaključka, da bi nakup pomenil za nas bodisi preveliko breme, ali pa, da je bila cena previsoka. Vse kaj drugega pa bi seveda bilo, če bi imeli za nakup primerne poslopja, ali pa za zgraditve novega, v stavbinskem skladu vsaj dobro polovico voate.

Denar, ki so ga vplačali klubi, konference in posamezniki, je naložen kolikor je v teh časih najbolj mogoče varno. Neprijetna je, da imamo v dveh bankah nad \$600, ki sta v konkursu, pričakujemo pa, da nam povrnejo še priličen odstotek.

Poslopje, ki ga ima v zamisleku ta ustanova od svojega začetka, bi imelo sobe za urade Proletarca in JSZ, za Proletarčovo knjižarno, čitalnico in knjižnico, in če bo mogoče dobiti dovolj sredstev, eno večje in eno malo dvorano. Taka zgradba bi v glavnem odgovarjala namenu.

Frank Zaitz, tajnik stavbinskega odseka JSZ.

Člana tega odseka sta tudi Frank Alesh in Filip Godina. Poslovne knjige pregleduje nadzorni odbor slovenske sekcije JSZ. Tajnik stavbinskega odseka in ostala dva člana so za svoje delo odgovorni izvršitelji JSZ, dalje vsem, ki so voate plačali, in zborom JSZ. Račune in poslovne knjige stavbinskega fonda JSZ je za ta zbor pregledal dne 18. maja 1932 nadzorni odbor slovenske sekcije, v katerem so Frank Margolle, Frank Udovšek in Angela Zaitz. Rekordni in knjige so vodijo točno z vsemi potrebnimi podatki.)

NEWYORSKA PARADA ZA "PIVO"

Na levi na tej sliki je newyorški župan "gigerle" Jimmy Walker, ki je nedavno vodil veliko manifestacijo v prilog "dobrega piva". Pravijo, da je take pijače v New Yorku zdaj nič koliko, ampak Jimmy potrebuje take parade, da slepi volilce. Ne le moški, tudi velika množica žensk je bila v paradi "za pivo", kot vidite sami.

Socialisti in volitve

Zgodi se včasih, da sicer do bri in iskreni socialisti pozabijo svoje dolžnosti ali napačno tolmačijo pravila, pisana ali nepisana, ki bi morala veljati za vsakega socialista. Tako se je na primer zgodilo ob minulih županskih volitvah v Clevelandu, da je več naših sodrugov oddalo svoje glasove za demokratskega kandidata Millerja. Slovensko glasilo demokratske stranke (A. D.) je tedaj brž objavilo to novice in v vročici prvega navdušenja napravilo iz teh nekaj sodrugov celih pet sto slovenskih socialistov, ki so šli pomagat Millerju na županski stolec. Resnica je bila, da nekateri naši sodrugi so se res spozabili ter stori to, česar ne bi smeli stori. Nekateri, meni osebno znani sodrugi so svoj prestopek možato priznali, in ko sem jim raztolmačil, da tega kot socialisti ne bi smeli stori, so svoj zmotno tudi obžalovali. Kar pa je v tem pogledu važno za nas, je da doženemo, kaj je napotilo te zavedne delavce in člane socialistične stranke k zmotnemu koraku.

Vzroki so različni. Pravila, pisana in nepisana, so se večkrat napačno tolmačila. Tako na pr. smo večkrat slišali, da je dolžnost vsakega socialista da podpira in voli strankinega kandidata; v slučaju, da stranka nima svojih kandidatov, pa vsak član lahko stori, kar se mu vidi na mestu; to je, da lahko voli tudi kandidata ene izmed obeh kapitalističnih strank — če misli, da je tako prav. To tolmačenje je seveda zmotno in tudi škoduje. Marsikoga lahko zavede v napačna dejanja.

Vsakdo, ki se kdaj pregreši zoper kakšna pravila ali jih

napačno tolmači, se skuša pozneje izrezati iz izgovorov navadno ne manjka. V našem slučaju na pr. je bilo slišati izgovor, češ, da ni v pravih naših zvezah nikjer zapisano, da socialist ne sme voliti in agitirati za kandidate katerekoli druge stranke razen socialistične. V pravih to res ne stoji črno na belem. Kljub temu je to reven izgovor. Vsak zaveden delavec in član socialistične stranke bi se moral zavedati, da kot član socialistične stranke nikakor ne more in ne sme pod nobenim pogojem voliti ali agitirati za kandidate kapitalističnih strank, ki so v ostrem konfliktu z interesi delavstva! Vsako drugačno tolmačenje socialistovih dolžnosti v tem pogledu je zmotno in ga je treba najodločneje odklanjati! Pravi socialist ne more in ne sme ne voliti niti na kakršenkoli način agitirati za kandidate v službi kapitalizma stoečih političnih strank! Socialist more in sme voliti in agitirati samo za delavske kandidate, ki kandidirajo na delavski platformi! To bi bilo treba ponovno zabičiti vsakemu novemu članu in škodovalo ne bi če bi tudi staram članom stranke to večkrat povedali. Kajti če bi bilo to opetovano in jasno povedano, bi bile vsake zmotne izključene in če bi kak naš član kljub temu zakrivil tak prestopok, bi vedeli, kaj je treba storiti: poklicati bi ga na odgovor. Za tiste, ki tudi potem, ko so opomnjeni, vedoma na ta način kršijo pravila socialistične stranke, pa preostaja zgolj ena pot: VEN IZ STRANKE! Kajti kdor vedoma in hote krši pravila socialistične stranke, ta je izdajalec in izdajalec ne sme biti v naših vrstah. Zmote so odpušljive, kajti nihče ni nezmojljiv, toda izdajstva se ne more odpuštili.

Te vrstice niso bile napisane samo za nekaj sodrugov, marveč za vse člane JSZ., da bodo vedeli tudi tisti, ki še ne vedo, kaj socialist sme storiti in česa ne sme. Povedal sem, kar ni določeno zapisano v pravih naših zvezah, da ne bo morebitnih napačnih tolmačenj in zmotnih korakov. Zapisal, da ne bo v bodoče nihče mogel reči: "Nisem vedel, da ne smem, ker mi nihče ni tega povedal, pojasnil, raztolmačil", ali: "Saj mi je bilo raztolmačeno, da se to sme in je popolnoma v redu."

Povem vam: Ni potrebno, da stoji v naših pravih s črnim na belem, da socialist ne sme voliti kapitalističnih hlap-

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.

Najbolje urejan angleški socialistični list v Ameriki. Množice slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnina se nanj sprejema "Proletarce".

NAZNANILO IN ZAHVALA

Naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je preminula naša draga hčerka

CECILIJA STERLE

rojena dne 19. oktobra 1921 v Krayn, Pa. Umrila dne 28. aprila 1932. Pogreb je bil civilen dne 1. maja na pokopališču Elton, Pa., blizu Krayn, Pa.

Čenjeni sorodniki, prijatelji in tovariši, sprejmite iskreno zahvalo za vse, kar ste stori za nas v težkih urah žalosti, za tolažbo, potrežbo in naklonjenost. Hvala vsem tistim, ki ste položili ob mali krsti krasne vence v slovo naši nikdar pozabljeni hčerki. Lepa hvala vsem, kateri ste dali na razpolago avtomobile za prevozne pogrebne spreveda in priročna hvala vsem, kateri ste sočustvovali z nami in vsem udeležencem pogreba.

V Krayn, Pa. Zalujoči stariši.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JK

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angličkem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

POTEM KO TEMELJITO

prevdarite vse okoliščine, boste prišli do zaključka, da je vaš denar res najbolj varno naložen v

KASPARIAN AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večje seje, veselico, shod, predstavo ali kako druge priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravčasno!

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2009 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382.

Prijetna in ohlajna domača jedila. Cene smerni. Potrežba točno.

Vožnje cene v Evropo znižane. SAMO \$101.23

iz Chicaga do Ljubljane.

Kamor in kadar želite potovati vprašajte za informacije pri

NATIONAL TRAVEL AGENCY

1664 BLUE ISLAND AVE., VOGAL 18th ST., CHICAGO, ILL. Tel. Canal 1233

Zastopniki vseh glavnih parobrodskih in železniških drušb.

VINKO ARBANAS LOUIS DRNEK

RIM

Poslovenil Etbis Kristian.

(Nadaljevanje.)

Orlando se je zatopil v svoje spomine. Pri-povedoval je, kako se je pred poroko veselil čudovitega bitja, ki je postalo njegova hči, in bi obdalo invaliden stol zopet z mladostjo in dražestjo. Vedno je uganjal kult lepote, strastni kult ljubimca; čigar edina ljubezen bi bila vedno ostala žena, če ne bi bila domovina vzela, kar je bilo najboljšega na njem. In Benedetta ga je resnično oboževala, hodila je vsak čas k njemu, ostajala pri njem po cele ure v siromašni mali sobi, ki se je potem bleščale v sijaju božanske milobe, katero je prinašala s seboj. Oživljala se je zopet v njenem svežem dihu, v čisti dišavi in laskajoči ženski nežnosti, s katero ga je obdajala in brez prestanka negovala. Ali takoj potem, kakšna strašna drama! Srce mu je krvavelo, ker ni vedel, kako bi spravljal zakonca. Sina ni mogel dolžiti, če je hotel biti priznani, ljubljeni soprog. Začetkoma, po prvi nesrečni noči, po spopadu dveh bitij, ki sta oba vztrajala na svoji neomejeni pravici, je upal, da bo mogel odvesti Benedeto nazaj v Luigijeve roke. Ali ko mu je v solzah priznala svojo staro ljubezen do Darija in povedala ves svoj nepričakovani gnus ob misli, da bi žrtvovala svoje devišvo drugemu možu, je razumel, da nikoli ne popusti. Tako je preteklo celo leto; pribit na svoj naslanjač je preživel leto dni, v tem ko se je pod njim, v onih neskončnih prostorih, iz katerih ni noben šum dosegel njegovih ušes, odigravala bolesta drama. Kolikokrat je bil na tem, da bi prisluškoval, ker se je bal prepričati, in kako je bil obupan, da ne more več koristiti, prinašajoč ljudem srečo! Od svojega sina, ki je molčal, ni zvedel ničesar; le od Benedete je včasih slišal posameznosti, če ga je mehkejšje razpoloženje napravilo brezbrambnega. In ta poroka, v kateri je bil za hip gledal dolgo zaželeno zvezo starega in novega Rima, ta neizpolnjeni zakon ga je gnal v obup; to je bila izguba vseh njegovih nad, končni pogin vseh sanj njegovega življenja. Naposled je sam zaželel ločitve, tako neznočna mu je postala muka takega položaja.

"Oh, dragi prijatelj, še nikoli nisem tako jasno spoznal usodnosti gotovih nasprotij, še nikdar nisem tako dobro razumel, da napravi človek z najmehkejšim srcem, z najbolj naravnost idečim razumom lahko sebe in druge nesrečne."

Ali vrata so se zopet odprla, in sedaj je brez trkanja vstopil grof Prada. Naglo je pozdravil obiskovalca, ki je vstal, pa prijel očeta za roke in jih skrbno otipaval, če niso prevročje ali premrzle.

"Pravkar prihajam iz Frascatija. Moral sem tam prenočiti; te ustavljene stavbe mi dajejo toliko opravka. Pravijo mi, da ste prebili slabo noč."

"Kaj še! Verjemi mi—"

"O, ne premojte me, ne! ... Zakaj hočete na vsak način stanovati tukaj, brez vsake udobnosti? To ni nič za Vašo starost. Napravili bi mi tako veselje, če bi si izbrali ugodnejšo sobo, kjer bi bolj spali."

"O ne, o ne! ... Saj vem da me imaš rad, dobri moj Luigi, ali prosim te, naj ima moja stara glava svojo voljo. Le tako sem srečen."

Pierre je bil ves osupel, videč iskreno nagnjenje, ki je plantelo iz njegovih oči, ko sta se gledala oko v oko. To se mu je zdelo neskončno gniljivo in prekrasno, ker ju je ločilo toliko nasprotnih idej in dejanj, toliko sporov, ki so povzročali moralčen prelom.

Z zanimanjem ju je primerjal. Grof Prada, manjši in bolj trščat, je imel enako energično, močno, s ščetinastimi črnimi lasmi poraslo glavo, enake odkritosrčne, nekoliko srepce oči kakor njegov oče. Lice z gostimi, močnimi brki je bilo jasne barve. Ali usta so bila drugačna; to so bila usta z volčjim zobovjem, poželjiva in požrešna, lakomna plena, ustvarjena za večer po bitki, ko gre le še zato, da se ogrize zmaga drugih. Zato so tudi ljudje, če so slišali hvaliti njegove odkrite oči, odgovarjali: "Da, ali njegova usta mi niso všeč." Noge so bile krepke, roke debele in prevelike, ali zelo lepe.

Pierre se je čutil, da je čisto tak, kakršnega je pričakoval. Poznal je dovolj natančno njegovo povest, da si je mogel sestaviti sliko junakovega sina, ki je pokvaril zmago in ki uživa s polnimi usti od slavnega očetovega meča požeto letino. Posebno je opazoval, kako so bile popačene očetove kreposti, kako so se pri sinu izpremenile v grehe; najplemenitejšje lastnosti so se izpridile, nesebična energija se je izvrgla v divjo pohlepno, vojsčak v grabljivca, odkar so območnila velika čustva navdušenja, odkar ni bilo več bojev, temveč se je sredi nakopičenega plena v miru grabilo in požiralo. A junak, ohromeli, na negibnost obsojeni oče, je moral gledati to izprijetnost sina, z milijoni do grla napolnjenega kristoloveca.

Ali sedaj je Orlando predstavil Pierra.

"Gospod abbe Pirre Froment, o katerem sem ti pripovedoval — pisatelj knjige, ki sem ti je dal čitati."

Prada je bil zelo ljubezljiv in je takoj začel Pierra govoriti o Rimu. Opravljal je to z inteligentno strastjo, kakor človek, ki hoče napraviti veliko, glavno mesto iz njega. Videl je izza drugega cesarstva izpremenjeni Pariz, izza nemških zmag povečani in polepšani Berlin, in če se Rim ne pridruži gibanju, če ne postane veliko mesto, v katerem more živeti velik narod, tedaj mu žuga po njegovem mnenju nagla smrt. V razvaline se drobeč muzej, ali pa preobnovljeno, iz prahu se dvigajočo mesto.

Zelo zavzet, že skoraj podkupljen, je Pierre poslušal okretnega moža, ki ga je občaral s svojim bistrim, močnim duhom. Vedel je, kako spretno je opravil kupčijo z vilo Monteffiori; obogatel je, kjer se je toliko drugih ugonobilo, ker je nedvomno že tisti hip videl neizogibno katastrofo, ko je špekulacijska blaznost zaslepljevala še ves narod. Kljub temu je opazil na tem mogočem, energičnem obrazu že znake utrujenosti, predčasne gube, viseče ustnice, kakor da se je naveličal boja sredi polomov okrog sebe, ki so izpodkopavali tla in žugali, da potegnejo v vrtincu tudi najtrdnjše premoženje za sabo. Pravili so, da je bila Prada zadnji čas večkrat resno v strahu; nič ni bilo več čvrsto, finančna kriza, ki je od dne do dne postajala hušša, lahko pogoltna vse. V tem neuglajenem sinu severne Italije se je pod mehkužnim, kvarnim vplivom Rima pripravljalo nekako propadanje, razvijala počasna gniloba. Vse njegove pohote so bile tukaj planile, da dobe zadoščenja, in izčrpaval se je, nasičujoč vse — poželjenje po denarju, poželjenje po ženi. Otdod je prihajala velika, nema žalost Orlando; zakaj videl je to naglo propadanje svojega plemena, v tem ko se je Sacco, južni Italijan, kakor da ga podpira podnebje, kakor da je ustvarjen za ta pohotni zrak, za ta od solca obžgana mesta, polna starinskega prahu, razvijal kakor prirodna vegetacija na tleh, prepojenih od zločinov zgodovine in polagoma grabil vse, moč in bogastvo—vse.

Izreklo se je Saccovo ime; oče je pravil sinu, da ga je obiskala Stefana. Smehljaje sta se pogledala, ne da bi bil ta ali oni napravil kakšno opazko. Raznašala se je govorica, da prejšnji poljedelski minister nemara ne bo takoj nadomeščen, temveč da bo začasno drug minister opravljajl njegove posle in da se počaka na otvoritev zbornice.

Potem je prišla beseda na palačo Bocconera; s podvojenim zanimanjem je pazil Pierre.

"O, v ulici Giulia stanujete!" je vzkliknil grof. "Tam spi ves stari Rim v tišini preteklosti."

Povsem preprosto je govoril o kardinalu in celo o Benedetu, o grofici, kakor je imenoval svojo ženo v razgovoru. Trudil se je, da ne pokaže nič jeze. Ali mladi duhovnik je čutil, da je drgetalo po njem, da je rana še krvavela in da je divjala togota. Poželjenje po ženi je izbruhnilo v njem s silo potrebe, ki je zahtevala nezamudno izpolnitev; to je bila tudi izpridena očetova čednost, bajna navdušenost, hiteča k cilju in goneča na nezavlačno delo. Zato se je bil po razmerju s knežjino Flavijo, ko je hotel imeti Benedeto, božansko nečakino lepe tete, vdal v vse: V poroko, v boj s tem mladim dekletom, ki ga ni ljubilo, v gotovo nevarnost, da pomendra vse njeno življenje. Rajši bi bil zažgal Rim, kakor da bi se ji odpovedal. In zdaj je brez upanja in okrevanja, noseč v prsih venomer nanovo krvavečo rano, trpel ob zavesti, da je nikoli ni imel, da je bila njegova in da se mu je odrekla. Nikdar ji ni mogel odpustiti te svoje sramote; rana je ostala na dnu njegove neutolažene strasti, in ob najrahljši sapici je zopet zasketeala. Pod korektno zunanjostjo tega moža se je skrival besen, ljubosumen in maščevalen, za zločin sposoben po-hotnec.

"Gospodu abbeju je znana reč," je zamrmral stari Orlando s svojim tužnim glasom. Prada je napravil gesto, kakor da hoče reči, da je znana vsemu svetu.

"Oh oče, da vas nisem ubogal, se ne bi bil dal nikoli pregovoriti za ta proces za razveljavljenje zakona! Tedaj bi se morala grofica z vrniti v zakonsko stanovanje in se mi uanes ne bi mogla rogati s tem Darijem, s tem nečakom, s svojim ljubčkom."

Orlando je hotel s kretnjo protestirati. "Da, gotovo, oče. Zakaj pa mislite, da je utekala očetod, če ne zato, da lahko živi v svoji hiši v objemu svojega ljubimca? Palača v ulici Giulia s svojim kardinalom zakriva prav nedostojne reči."

To kaznivo, po njegovem javno znano nesramno razmerje je zivelo v govorici, ki jo je razsirjal povsod, v obtožbi, ki jo je lučal proti svoji ženi. Pa vendar pravzaprav sam ni verjel vanjo; zakaj predobro je poznal trdni Benedetin razum, praznovorni, nekako mišični pojmi, ki ga je dajala svojem devištvu, in njen namen, da se vda le možu, ki ga ljubi in ki bo pred Bogom njen soprog. Toda tako obdolžitev je smatral za pošteno in za zelo uspešno bojno sredstvo.

"Da, res!" je nenadoma vzkliknil. "Saj veste oče, dobil sem Moranovo vlogo v roke. Pribito je torej: Če se zakon ni mogel izvršiti, se je to zgodilo vsled moževe nesposobnosti."

(Dalje prihodnjič.)

Kdor izmed članov socialistične stranke kdaj glasuje za kakega kandidata kapitalističnih strank, je ali neveden in ne ve kaj dela, ali pa je brez socialističnega prepričanja.

VELIKA KATASTROFA NA MORJU

Ko je pred dobrim tednom odplul na vi francoski parnik Georges Philippin na svojo prvo pot, potniki pač niso pričakovali, da gre ob enem tudi na svojo zadnjo. Dne 16. maja se je na njemu dogodil požar, ko se je nahajal blizu obrežja italijanskega Somalilanda v Afriki. Nad tisoč potnikov in moštva je bilo na ladji. Okrog 700 so jih rešili parniki, ki so prišli na pomoč, kakih 300 pa jih je bilo vjetih v plamene in so zgoreli.

Pred zborom JSZ

Detroit, Mich. — V soboto 28. maja se snide v Milwaukeeju delegacija 9. rednega zbora JSZ. Tekom prošlih nekaj tednov smo čitali precej razprav, ki pa so se nanašale največ na točko, kje da naj v bodoče izhaja Proletarec. Pa tudi precej drugih sugestij je bilo z ozirom na agitacijo, na ime zveze, kakšne naj bodo smernice stranke itd.

Tisti, ki so razpravljali o našem glasilu, se skoro vsi izražali željo, da se ga poveča. Sama želja pa kajpada ne zaleže. Vse je odvisno, kakšni bodo dohodki. Če jih bo zbor v stanju najti, bo list večji. V nasprotnem slučaju bomo mo-

rali biti zadovoljni, da ohranimo list v tem obsegu.

Kluba št. 114 in 115 v Detroitu sta sprejela resolucijo v smislu, da se bi socialistična stranka združila s komunistično in drugimi delavskimi strankami ter skupinami. Nisem niti najmanj nasproten delavski solidarnosti, ne odobravam pa brezplodnih poskusov, ki so že v naprej obsojeni poginu. Kdaj pa so ameriški socialisti že poudili katero delavsko skupino stran? Saj niso bili socialisti, ki so hoteli razkole! Nisem proti komunistom. Sovjetski Rusiji želim čimveč uspeha in se ga bom veselil timbolj, ako ga veliko doseže. Ne verujem pa niti najmanj, da je ameriškim komunistom trohico za slogo in skupno delo s sociali-

sti. Njihova taktika je še vedno provokativna. Naj bo socialist še tako pošten in požrtvovalen, komunistična propaganda ga blati in laže o njemu do skrajnosti. V svojih pohodih, v svojih letakih in sploh v vsem svojem početju napadajo socialiste bolj kakor pa kapitaliste. Čemu torej tritati energije in čas s sentimentalnostjo o slogi s takimi komunisti, ki vendar vsakdo lahko ve, vidi in sliši, da jo nočejo?

Boljšega programa ne more imeti v Ameriki nobena stranka kakor ga ima socialistična. Če hočemo ameriškega delavstvu in sami sebi dobro, je najboljšje, da pozabimo na zbliznavanje z onimi, kateri zbliznavanja na noben način ne marajo, in gremo svojo pot dalje.

Anton Jurca.

Ženstvo v preteklosti in sedanosti

Po raznih virih priredila Anna P. Krasna

(Nadaljevanje.)

Poleg tovarniškega dela so inozemke v Ameriki opravljale tudi razna hišna dela — tvorile so skoz več desetletij približno polovico, včasih tudi več vseh ameriških služkinj. Se tik po vojni so ameriške "gospo" najraje vposljevale inozemke. Seveda ne zato, da so jim bile bolj priljubljene, nego domačinke, ampak radi pridnosti in pohlevnosti, ki je bila lastna "grinarcam". Vzele je navadno nekaj let, da se je priseljena služkinja zavedla, da je zaradi svojega neznanja jezika in neizvežbanosti in na premeten način izkoriščana po prijazen amer. gospeh, ki so znale inozemske služkinje praktično izkoristiti. V izjemnih slučajih so se take služkinje hitro orientirale in so zahtevale za svoje delo primerno plačilo, negledé ali so znale dobro govoriti ameriški jezik ali ne. V povprečnem slučaju pa so garale gospeh po nekaj let in se potem pomozile, da so se tako izognile temu svojevrstnemu izkoriščanju priseljenke. — Prepričana sem, da bi mogle priseljenke, ki so imele skušnje v tem oziru povedati marsikaj drugega, kakor navadno povedo svojim sorodnikom in prijateljem o službovanju med Američani. Pa je menda že tako, da kakor vojak, ki je bil v pravi vojni, ne pove nikdar vsega kar je doživel, tako tudi priseljenka ne razkrije rada stvari, ki so ji bile v ponižanje.

Da se povrnem nazaj k pravemu predmetu. Površno smo že seznanjeni z načinom izkoriščanja industrijskih delavk. To izkoriščanje se ni prenehalo in niti se ne more trditi, da je danes kdovekdo omiljeno. Vse kaže da se, posebno zdaj v tej splošni depresiji — ženske delavke zopet pričinja enako nizko izžemati, kakor

se je to delalo še pred dobri par desetletji in prej. Statistike nam kažejo, da ženske plače naglo padajo, hitreje kot moške. Dejstvo, da mora marsikatera žena za delom, ker je mož brezposeln z vabljja nazaj stare delovne razmere, kajti če je sila, bo delala žena za vsako plačo samo da pomaga preživeti družino. Saj delajo moški delavci isto, razen ako so organizirani.

Strokovne unije industrijskih delavk so, kakor večina moških unij nekako kapitalistiralne na ljubo kapitalističnemu sistemu. Spočetka, ko so bile na čelu tem unijam korajžne in odločne, v mnogih primerih radikalne voditeljice, je tvorilo žensko strokovno gibanje silo, ki je res vodila boj za industrijske pravice delavk. Zdaj ni mogoče trditi tega, ker so v splošnem padle ženske plače od trideset do štirideset odstotkov. In vzlic veliki brezposelnosti — med nezaposlenimi delavci je samo v Ameriki okrog dva in pol milijona žensk — se v mnogih tovarnah podaljšuje delovne ure delavk in se zahteva več brzine pri delu. Za čezurno delo se plačuje vedno manj in v nekaterih departmentih trgovinah v velikih mestih hočejo, da delajo delavke čez ure zastoj. Seveda se lepo zabeleži, da je tako delo potrebno zaradi vedno novih iznajdb, katerim se morajo delavke priučiti. Take metodične pretveze odobravajo tudi unije, ki bi morale vedno in v vsakem takim slučaju štiti delavkine pravice.

Vzlic vsem nedostatkam, ki jih opazimo pri ženskih strokovnih unijah, je pa vendarle resnica, da so industrijskim delavkam lastne unije prinesle vsaj zavest, da za izboljšanje razmer se je treba boriti. In industrijske delavke so se borile, so stvarkale, zmagale in so

bile tudi poražene. Značilno je, da so dosegle več zmag kot porazov; pridobile so si tudi sloves, da so celo boljše stavarke nego moški. Ženske agitatorice, ki so organizirale delavke so pokazale vztrajnost in nezlomljivo voljo v kljub dejstvu, da so bile nemalokrat zasmehovane, ne le od razreda izkoriščalcev, ampak tudi od delavstva samega, od nevednih sodelavk, katerim so želele dobro. Resnica je, da so dobile včasih precejšnjo pomoč od strani moških unij, a še večja resnica pa je, da so najtežavnejše in najvažnejše delo v organiziranju ženskih delavk vodile in storile ŽENSKÉ SAME. Celo na daljnem vzhodu se že kažejo uspehi ženskega strokovnega gibanja. Tudi Kitajke in Japonske znajo zastavljati in piketirati in njih voditeljice trdijo, da so si v zadnjih dvaj-

setih letih pridobile več svobode in pravic, kakor bi si jih mogli njih moški v par sto letih. (Dalje prihodnjič.)

Kampanjski fond zbor J. S. Z.

II. izkaz.

V kampanjski fond JSZ so v svojo agitacijo za naše kandidate in so stranke prispevali sledeči:

Merutina, Pa. Društ. št. 5 SNPJ Darragh, Pa. \$2; Joseph Robich, Yukon, Pa. \$1; po 50c: Joseph Golob, Math Jurekovich, Frank Mieland, Frank Rahne, Anton Zornik, Math Drap, Frank in Josephine Wultach, John Kaus; po 25c: John Onell, Gene Habetler, Joseph Kenda, Mirko Kenda, Joe Louise (Harwick), Mike Marček (Yukon), Joseph Boxich, Joseph Pengar, Anton Bizjak, Louis Petelich, Frank Smolich, Frank Bert, Mike Stern, Joseph Drap, Louis Shober, Pete Rope (Rilton), Math Ramdahl, John Badanjak, Geo. Bukovina, Joseph Wultach in Stefan Langer; Jacob Peternel, 15c, skupaj \$12.40 (poslal Anton Zornik).

Imperial, Pa. Klub št. 31 JSZ \$10; po \$1: Frank Augustin in John Erzen, skupaj \$12.00 (poslal Fr. Augustin).

Alliquipa, Pa. Društ. št. 122 SNPJ \$2; po 50c: Geo. Smrekar, Joseph Jeklich, Steve Ogrizek, L. F. Theel, John Ogrizek; po 25c: Frank Strubel, Anton Groznik, John Sivec, Joseph Lampič, Bartol Yerrant, Louis Gerzel, J. Ranica, skupaj \$6.25 (poslal Geo. Smrekar).

Forest City, Pa. Po 50c: Frank Pouhe in Anton Drasler ml.; po 25c: Joseph Cebular, Anton Drasler st., Frank Ratac, Frank Leben in Anton Zaitz; Frank Drasler, 21c, skupaj \$2.46 (poslala Jennie Zaitz).

Vidlen, Ill. Klub št. 50 JSZ \$5; Frank Iersich, \$1.50; Frank Stumphar \$1; po 50c: Frank Reven, John Shluga in Simon Kautič, skupaj \$9.00 (poslal Frank Iersich).

Skupaj v tem izkazu \$42.11, prejšnji izkaz \$25.00, skupaj \$67.11.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

CHICAGO, ILL. — Banket Soc. stranke v sredo večer 25. maja v Steuben Club Grand Ballroom na 188 W. Randolph St. 24. nadstropje. Govorita predsednik in podpredsednik kandidati ter drugi.

NEWBURGH, O. — Pikanik kluba št. 28 JSZ v nedeljo 29. maja na Spelkotovi farmi v Nottinghamu.

MILWAUKEE, WIS.—Deveti redni zbor JSZ 28-29.30. maja.

JUNJI.

IMPERIAL, PA. — Pikanik kluba št. 31 JSZ v nedeljo 19. junija na Ušičnikovem prostoru, Cliff Man MOON RUN, PA. — Konferenca oc. klubov in društev Proletarne soc. v nedeljo 26. junija.

JULJI.

CHICAGO, ILL. — Pikanik okrajne organizacije Soc. stranke v nedeljo 10. julija v Elmtree Grove.

AVGUST.

CLEVELAND, O. — Pikanik kluba št. 27 JSZ in odedov v nedeljo 7. avgusta na Možlinikarjevi farmi.

POWHATAN POINT, O. — Zbiranje vzhodnoohijske konferenca JSZ koncem avgusta.

OKTOBER.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 23. oktobra dramska predstava kluba št. 1 v dvorani ČSPS.

NOVEMBER.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 27. nov. koncert "Save" v dvorani ČSPS.

DECEMBER.

CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1. (Druge priredbe kluba št. 1 v prihodnjičnem mesecu: V nedeljo 5. feb. dram. predstava v ČSPS. Dne 12. marca angleški program v dvorani SNPJ. Dne 30. aprila koncert "Save" v dvorani SNPJ.)

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporočijo datume svojih priredb, da jih uvrstimo v seznam.)

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

CANKARJEVE IN DRUGE KNJIGE

Pišite po cenik PROLETAREC

V Spomin sodrugu in prijatelju

Milwaukee, Wis. — V divni poletni noči sva sedela pod košato lipo, pred samotno kočjo in zrla sanjavo na srebrno gladino jezera. Iz bližnjega gozda sva slišala skovikanje sove in preko jezera je vel hladen veter in se poigraval z valovi, ki so šumeče vdarjali ob obrežje. Njegov mehak glas sem slišala, kakor da prihaja od nekod, iz daljave, kjer so se mudile njegove misli, koder je bledel s svojo sanjavo, mehko dušo.

Kako prijetno je bilo v njegovi družbi. Kako globoko razumevanje se je zrcalilo iz njegovih mehkih besed. On, ki je večji del življenja preživel za temnimi zidovi tovarnen ali pa globoko pod zemljo, je ljubil pristo naravo z vsemi globocinami svoje hrepenenja duše, z vso strastjo svojega plemenitega srca.

Kako rad se je v duhu sprehal po divnem kraljestvu Rossegerjevih povesti, s kako vne- mo je opisoval krasoto planin svoje ožje domovine posebno pa Zgornjega Štajerja, kjer je preživel več let svoje težke, proletarske mladosti.

Kot plemenit človek, katere- mu je bilo zaporno vsako samo- ljubje, je bil on eden izmed ti- stih proletarskih mučnikov, kateri najgloblje občutijo pomanjkanje svobode, lepote in solnce, ter obenem gojijo trd- no upanje na boljšo bodočnost proletariata in na končno zmago velike ideje socializma.

In ta zavest, vse te plemenit- te lastnosti so napravile iz nje- ga to, kar je bil do zadnjega diha — junaška borca, zve- stega sodruga in dobrega pri- jatelja.

Kako smo ga ljubili in spo- štovali v naših organizacijah, katerim je posvečal vse svoje moči. Pred več kot dvajsetimi leti je stopil v naše vrste in ostal od tistega dneva zvest, neumoren, poln ljubezni in plem- enite poštrevnosti.

Nešteto krat smo sedeli v starih čitalniških prostorih ter razpravljali o vsakdanjih poli- tičnih in gospodarskih vpraša- njih. V teh pogovorih je izra- žal vselej svojo globoko razu- mevanje ne samo političnih ali gospodarskih vprašanj, temveč tudi dobrin in slabosti človeške narave. Vedno je bil pravičen, vedno dobitljiv in poln prizna- našanja. Srca, ki so mu bila

po mišljenju in hotenju sorod- na si je z lahkoto osvajal.

Tako je bil tudi pokojni Math Tamše eden izmed onih tihih proletarskih junakov, kateri so s svojo neumornostjo in požrtvovalnostjo zgradili to, kar poseduje danes razredno zavedni proletariati in z njim vesoljno delavstvo — organi- zacijo, katere baš sedaj nastopa dedščino padajočega kapita- lizma. Da, tudi on je bil eden izmed onih, kateri sejejo, a ni- kdar ne žanjejo, kateri se žrt- vujejo za velike ideale člove- štva z večnim hrepenenjem po luči in svobodi. Zmagoslavni proletariati jim nekoč postavi spomenik, kateri bo najskraj- nejši, najimpozantnejši, ker bo temeljil v srcih onih milijonov, za katere so trpeli in umirali, za katere so se žrtvovali in katerim so posvetili vso ljubezen svojih plemenitih src.

In te besede dragi, nepozab- ljeni sodrug in prijatelj pa naj tvorijo v našem glasilu, kate- rega si tako neizmerno ljubil in za katerega si se toliko žrt- voval, skromen spomenik, da tvoje ime ne bo pozabljeno, ka- dar pride veliki dan zmage in odrešenja.

Fr. Novak.

Glas iz Detroita

Minilo je že leto, od kar se nisem oglasil v Proletarcu. Naj pa raditega nihče ne misli, da sem se izneveril socialističnim idejam, ali da sem postal len. Včasih že tako pride, da si dopisnik, ki se drugače večkrat oglašuje, vzame nekaj časa "dopust", posebno še, ker je dopi- sov mnogo in prostor zanje pa pretesan. Zdaj pa, po tolikem odmoru, sem napisal nekaj več, da izrazim nabrane misli. Vsakdo, ki se zanima za raz- voj razmer in dogodke po sve- tu, čita liste in sodi. Ne ve pa dostikrat, ali bi plakal, ali se jezil nad glupostjo, ki preveča v vladah, v zbornicah in med ljudstvom.

Ves svet je poln poročil o mizeriji, klanju, izgredih in lakoti. Kriminalstvo se širi. Bogastva so ogromna, tisti, ki so jih spravili skupaj, pa so v po- manjkanju. Vsega preveč — obleke, živil, stanovanj in tudi denar je še ves na svetu, toda delavcem, ki so vse zgradili in izdelali, pa zdaj vsega manj- ka.

Delavstvo, ki je zgodovinsko pozvano, da napravi tem tra- gičnim razmeram konec, pa je v neslogi in se cepi na vse strani. Sloga in zaupanje drug v

druga je skopnelo. Če si vse to predstavljaš, vidiš, da je delavstvo vzlic tej silni preiz- kušnji še zmerom nevedno in se ne more odločiti za pamet- no akcijo. Marsikak agitator izgubi v takih premišljevanjih veselje do nadaljnjega dela, in vrže, kakor pravimo, "puško v koruzo", češ, kaj bi se mučil, če pa nočejo poslušati!

Toda vendar je še upanje, svet se še giblje v znamenju starih zakonov razvoja in še vedno kažejo vsa pota iz kapi- talizma v socializem.

V teku prošlih mesecev in preteklega leta smo imeli v De- troitu priliko čuti mnogo angle- škikh in tudi naših socialističnih govornikov. Bili so tu na de- batnem shodu tudi D. J. Lot- rich, Oscar Godina, Johnny Rak in pa naš bojeviti Joško Oven. Udeležba na teh shodih je bila prilična, navdušenje ve- liko in množica je pliskala. Med avdienco si čul odobra- vajoče susljanje ter opazke, kako fino je povedal govornik. Toda da bi ti ljudje pristopili v socialistične klube — to pa nikakor ne. Naš klub se žrt- vuje, dela na vse pretege na raznih poljih, skuša razširiti socialistično stranko, toda med množico z vsemi temi napori le ni prodrl toliko, da bi mu dala novih članov. Ker je masa pač še vedno maša, bi morala socialistična stranka znati de- lati čudeže. Prinesti bi mora- la socializem na krožnik in le- po pogrnjeni mizi in povabiti vse, ki pravijo, da bodo že enkrat pristopili, če bodo vidi- li da kaj bo, da naj prisedejo, kajti zmaga je tukaj in poje- dina se pričinja.

Toda, prijatelji, to so san- je. Brez organizacije ne bo šlo. Še veliko boja je pred nami. Nobena njiva se ne ob- dela samo sebe. Sami govori- mo delajo socialistov. Ljudje jih sprejemajo, odobravajo, pliskajo in gredo domov, kot ponavadi. Da bi v vojni za preobrat kaj šteli, bi morali iti v klube, kjer bi sodelovali v borbi za delavsko bodočnost.

Majsko izdajo Proletarca smo z zanimanjem brali. Vsa- kdo, komur je za izbrano čtivo, je bil vesel prvomajskega Proletarca. Res, slovenski delav- ci smo lahko ponosni na tega svojega zagovornika in na na- še delavske učitelje, ki so nje- govni sodrujki. Članki v nje- mu so vredni iskrenega prizna- nja.

Ali pa tudi delavci vrše svo- jo dolžnost do tega lista, ka- kor jo vrši on napram njim?

Anton Jurca.

Ropanja v bankah

V bankah, ki so v konkurzu, gospodarijo zdaj ljudje, ki bo- do "legalno" vzeli še tisto imo- vino, katero so jim pustili prejšnji gospodarji. Le malokatera banka je pla- čala vlagateljem več kot 25c na vsak dolar, ostale dohodke pa poberejo receiverji (upravi- telji) ter njih odvetniki, ki pre- jemajo za malenkostno delo od deset do 40 tisoč dolarjev na leto in več. Najetih imajo tudi več klerkov nego jih po- trebujejo, bančno imovino pa "likvidirajo" tako, da tudi za- nje nekaj postrani ostane. Prodajana je pod ceno prijatel- jem "politišnov".

NORMAN THOMAS, JAMES MAURER, STA NOSILCA SOC. LISTE

(Nadaljevanje s 1. strani.) ki jo je priredil odbor za agen- do. Kočno glasovanje je bilo o nji po imenih in vsak delegat je imel toliko glasov, kolikor je povprečno reprezentiral čla- nov v svoji državi. Resolucija izreka napram Rusiji zelo pri- zano stališče in razumevanje, kritiki pa se izogiba, in radi te- ga so nastala nesoglasja. Tho- masov dodatek v nji urgira so- vjetski režim, da naj izpusti politične jetnike in restavrira civilne svobodščine.

Konvencija, o kateri bomo poročali več v prihodnji števil- ki, je bila zaključena 25. maja.

Let's Stop These Bank Failures!

By JOSEPH W. SHARTS.

MORE than 7,400 banks in the United States have failed in the last ten years, not counting mergers that were like "shotgun weddings."

More than one out of every four banks goes under. Sometimes depositors get their money back after long delay, sometimes part, sometimes none.

You need banks. So do I. We cannot bury our money—too many thieves. We can't be paying out currency all the time. This check book habit is a modern necessity.

So we want to deposit our spare money temporarily where it will be safe until we check it out. Above all, we want it safe!

You and I want to know why banks fail. Here are the facts that will help us to an answer:

1. All banks in the United States are private enterprises, run solely for private profit and in sharp competition.

2. Some operate under charters from a state, others under charters from the Secretary of the United States Treasury. But these charters are simply permits like any peddler's license. The business is still only a private business for private profit. The government does not guarantee safety of deposits in banks, any more than it guarantees the quality of a peddler's wares. You take your chances.

3. The bank tries to lend your money at interest as fast as it comes in. It keeps only a narrow margin of cash on hand to meet demands. If you think it over, you will see that no bank could possibly meet all its obligations if these were presented at one time.

4. The margin of protection used to be a good deal larger. But our bankers—realized the more money they kept idle in their vaults, the less their profits would be. So they got the United States to create the Federal Reserve System. By this arrangement they pool part of their resources in central reservoirs which stand ready to rush reinforcements to any threatened point.

5. But the Federal Reserve Banks must make profits too, by rediscounting the "paper" of member banks. That is, when a member bank has lent your money out to a borrower and taken his promissory note, it can turn right around and sell that "paper" to its Federal Reserve Bank, and have its money again at once for a second profitable deal. It can repeat and repeat, piling this paper pyramid to a dizzy height and make prodigious profits, so long as "confidence" is unshaken.

6. The local bank is playing a juggling game; it must have quickly realizable paper so as to meet the stream of demands from depositors. So instead of leading money in the most solid and substantial securities, it lends chiefly to business men for deals in which they hope to realize their profits quickly. Your safety, then, rests on the continued solvency of local business houses.

With these facts in mind, one may understand why banks fail. They are private institutions run for private profit, and not for public use or benefit. The government lends them prestige and encouragement; it brings them into existence by its charter; it tries to protect us afterwards from their follies, falsehoods and frauds. It does not guarantee the safety of our deposits.

If safety is what you want, why not demand government ownership of this business?

If private owners must be so constantly watched by the government, if they must be "regulated" and checked and carried along on government crutches when they get into trouble, then private ownership has failed. If government must first

create the bank by charter, prescribe rules and regulations, inspect books, play guardian angel at every turn, and finally when in spite of all pre- cautions private owners have wrecked the business, must step in as re- ceiver to wind it up or rehabilitate it, why cannot government operate it?

There is another important reason for government ownership of banks. Bank currency has entirely replaced gold, and bank checks are a substitute for actual money. By controlling bank currency and bank checks, the private owners may inflate or deflate prices. The power to issue the nation's money makes the banks col- lectively our master. They can manipulate business at will. Such power is too great to be entrusted to private hands greedy for private profits. If such power must be, let the people collectively hold it.

Bourbons of America, who neither learn nor forget, will cry out that government is unfit to engage in business. They raised that cry when government took over the postoffice a century ago, took over the schools, built the first public road and the first public bridge, built the first boat in its own shipyards, built the Panama Canal after private enter- prise had disastrously failed.

Government has gone right along succeeding every time, in spite of the mockers who thus belittle and slander Uncle Sam. Run up the Stars and Stripes over these cracking, crumb- ling banks, and let's see if our money won't be safe!

You and I want safety and a stabilized currency. Let us work for government banking as the only re- fuge from the present anarchistic arrangements.

One political party has government banking as its goal—the Socialist party. Why not support it?

The White Collar Brigade

A white-collar job has always looked like the best end of the deal, until the 1929 cyclone hit the coun- try. Now it looks different.

The country today is filled with men who a few years ago were sit- ting on top of the world. They came down to their places of "business" about nine o'clock in the morning. Many of them rode in their own au- tomobiles. They lolled in easy chairs at mahogany desks and kidded the stenographers, smoked cigarettes and at lunch lounged lazily out the door and around the corner to a good res- taurant. These boys were the envy of their less fortunate neighbors many of whom were dirty overalls.

Then the man in overalls lost his job. "That was just too bad," re- marked the White-Collar man. "A little brains would have prevented this thing happening to you. Sorry, may boy! Better luck next time."

Then more men in overalls were laid off—there was a decided falling off in business, and our White-Collar friend found things at the office look- ing pretty grim. He bestirred him- self—"Must help the boss get some business", he mused. And for the first time he takes off his coat and digs in. Pats himself on the back that his efforts are showing results. Then one day—it just happens to be pay- day—the boss calls him to his desk. "Sorry, Charlie, but things have reached a point where business won't justify keeping you on the payroll. So many men in overalls have been laid off that our own business has slumped because these men can no longer buy goods. Better luck next time."

The White-Collar brigade is in- creased by one thoroughly disillusion- ed member, as day after day he tramps the streets looking for a

To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read

The New Leader OFFICIAL ORGAN, S. P. 7 East 15th Street, NEW YORK CITY, N. Y. One year \$2, half year \$1, three months 75c.

Norman Thomas has just written another book which you must read

AS I SEE IT 173 pp. BLUE CLOTH \$2.00 Sent postpaid from

Socialist party, 549 RANDOLPH ST. CHICAGO

position. After a few weeks he begins looking diligently for a job! And then from here on, you know the story—many of you through per- sonal contact with it.

Some of these once well-employed men find a way out by the suicide route—but many of them will join the Socialist movement if you will take the trouble to hand them a So- cialist pamphlet. Some of these men will become mighty workers for the cause.—The American Freeman.

THE PROBLEM OF HIGHER LEARNING.

OUR TEMPLES of higher learn- ing in this country still re- main, by and large, solid de- positories of immobility. The more exclusive universities, like Yale, Princeton, Harvard, are primarily filled with the children of the rich. But even where a good many sons and daughters of the "common" people are being educated, in places like Columbia, the spirit is over- whelmingly that of snobbishness, of social "indifferentism"; petty bourge- ois climbers' sons and daughters con- cern themselves primarily, if not ex- clusively, with mounting the rungs of the social ladder, up to a place on the social register. In thousands of cases these ambitions have been mer- cilessly frustrated, but hope springs eternal in breasts of the young. Al- ready in the midst of those glorious days of the "new era" and long be- fore "perpetual prosperity" so shame- lessly yielded ground to this "inex- plicable" and "altogether unreason- able" depression, the country's mar- kets for intellectual wares began to show a disturbing incapacity of ab- sorbing the products of our many mills of learning. Overproduction of intellectuals even preceeded the other kinds of overproduction. The country is seemingly incapable of consuming as many physicians, lawyers, teach- ers, pharmacists, dentists, chemists, personal managers, newspaper men, scientists and what not, as are turned out yearly from the great education man- ufactories. And while many philan- thropic merchants and merchant- izing philanthropists have been busily devising schemes of consumer-financ- ing, nothing has been done to jack up the sale of intellectuals. Not even installment-selling had been suggested. And thus dissatisfaction began to creep into the academic halls and adjoining dormitories. But the loss of certainty about the coming tomorrow proved more educational, in a social sense, than all the regular courses designed to make the young understand the world, for living in which they were trained. Under the devastating influence of the depres- sion, the universities, even if slowly and sluggishly, are beginning to realize that something is doing in the world and that there are contentious issues other than football and ac- ademic promotion.—J. B. S. Hardman.

Indians Take to Socialism

The politics and skin of 7,000 members of various Indian tribes living near Boyne City, Michigan, will hereafter be the same color, and John Panzner, veteran labor organ- izer and Socialist candidate for gov- ernor next election, may be able to campaign in an Ottawa war bonnet, as a result of conferences at which the Indians endorsed Panzner and his party as their only hope of relieving their poverty stricken condition and securing their treaty rights from the government.

Tribe leaders say that, although Indians are now citizens, large sums still due them under treat- ies made with the U. S. govern- ment during their reservation days. All efforts to collect the money have failed, and members of the tribes are barely able to exist by hunting, fish- ing, and manufacturing souvenirs.

The platform and aims of the So- cialist party are the same, the Indians said, as the old tribal laws under which most of them were raised, and their representative, H. E. LeRoy of that city, was instructed to urge Panzner to accept the title of "Honored White Brother."

As the meeting was ending, one Indian brave proved himself to be a genuine 100 per cent American, by asking: "If the Democrats and Re- publicans don't like the result of our conferences, why don't they go back where they came from?"

BRAINLESS DAYS. During the World war we had wheatless days, meatless days, and most of the time brainless days. Now we have too much wheat and millions of starving men in the breadlines. The brainless are still with us and capitalism is their asylum.

There are three ways of making a living—working, begging and steal- ing. We have, therefore, three di- visions of society, each of which is composed of a lower and upper strata, to-wit: hand workers and brain workers; plain beggars and tariff barons; common thieves and profiteers.

Thoughtless Grandpa

Grandma—In my time young people behaved themselves. Why, your grandfather never kissed me until after we were engaged.

Grandson—Gee, grandma, how did he know he'd like it?

Under Cover

Red Murphy, Jr. (watching a man spread a blanket over his Ford engine on a cold day): "Hey, mister! I wouldn't risk in a car, if I was ashamed of it!"

A BARGAIN OFFERED!

FURNITURE—Sacrifice 8 weeks old furniture private home. French Evig room set \$59; silky French Oriental Rug also American Oriental \$22. — Walnut bedroom set Venetian Mirror \$60, beautiful Italian carved dining room set \$65 worth \$375; 5 piece leather seated breakfast set \$15; coxwell chair \$15; electric sweeper \$10; separate, or sell 4 rooms com- plete for \$237. Also grand piano, radio, etc. Will pay for moving. — 5258 Washington Blvd, north of Madison, Austin 3355.

Lots of Fun

Dumb: "Were going to give the bride a shower." Dumber: "Count me in. I'll bring the soap."

Losing Step With the Joneses

"My dear, I can't get a nurse for love nor money—my baby carriage is last year's model!"

Twenty "little blue books" by leading Socialists on twenty phases of socialist thought and action

The LITTLE LIBRARY of SOCIALISM ONLY \$1.00!

- Socialism and the Farmer's Problem..... ALGERNON LEE
Socialism and Culture .. UPTON SINCLAIR
Why I Am A Socialist .. HEYWOOD BLOIR
Socialism and the City .. Mayor DANIEL W. HOAN
Will Socialism End The Evil of War? .. DEVERE ALLEN
Pioneers of Socialism .. McALISTER COLEMAN
Incentives Under Socialism .. G. D. H. COLE
Socialism and the Trade Unions .. JAMES ONEAL
Current Objections to Socialism Answered .. JOHN M. WORK
The Socialist Goal .. FRED HENDERSON
The Betrayal of the Workless .. McALISTER COLEMAN
Can Socialism Prevail in America? .. JAMES ONEAL
Forces Making for Socialism .. PAUL-BLANSHARD
Organizing the World for Socialism .. CLARENCE SENIOR
Socialism and the Individual .. NORMAN THOMAS
Socialism and Women .. MARION PHILLIPS
The Practical Accomplishments of Socialism .. MORRIS HILLQUIT and NATHAN FINE
The Practical Program of Socialism .. HARRY W. LAIDLER
The Political Philosophy of Socialism .. MORRIS HILLQUIT
Socialism and Communism .. NORMAN ANGELL

ORDER FROM: PROLETAREC (BOOK DEPARTMENT) 3639 W. 26th STREET CHICAGO, ILL.

BANKET V POČAST DELEGA- TOM IX. REDNEGA ZBORA JUGOSLOVANSKE SOCI- ALISTIČNE ZVEZE priredi v soboto večer 28. maja v S. S. Turn Dvorani KLUB ŠT. 37 J. S. Z. MILWAUKEE WIS. VSTOPNINA \$1.25 ZA OSEBO. Na sporedu govorniki, koncertne in druge zanimive točke. V NEDELJO VEČER KONCERT IN IGRA v S. S. Turn dvorani. PROGRAM PREDVAJAJO RAZNI PEVSKI ZBORI. Solospevi in dueti. Glavni govornik DAN W. HOAN. Mladinski pdssek kluba št. 37 J. S. Z. vprizori enodejansko burko "OTHER PEOPLE'S TROUBLES" VSTOPNINA V PREDPRODAJI 40c, PRI BLAGAJNI 50c. Po programu ples in prosta zabava.

Roster of English Divisions of Branches JSF. Branch No. 1, Chicago, Ill. — Secretary John Rak, 3639 W. 26th St. Meets every second Thursday of the month at the lower SNPJ Hall. Branch No. 5, Johnstown, Pa. — Secretary Frances Langerhoke, 518 Linden Ave. Meets every third Sunday of the month in the afternoon at the Franklin Boro Hall. Branch No. 27, Cleveland Ohio. — secretary Cyril Pengov, 1172 Addison Rd. Meets every second and fourth Sunday of the month at the SND on St. Clair Ave. Branch No. 37 Milwaukee Wis — Secretary Anton Kamniker, 1307 S. 18th St. Meets every second and fourth Friday of the month at the S. S. Turn Hall. Branch No. 114 Detroit, Mich. — Secretary Math Klarich, 13438 Char- rest Ave. Meets every first Saturday of the month as 116 W. 6 Mile Rd. Branch No. 232 Barberton, Ohio. — Secretary Frances Bregar, 584 Jersey Ave. Meets every first Wednesday of the month at the Slovène National Home, 2166 Manchester Rd., Ken- more, O. All secretaries are asked to report any changes of officers and meeting dates.

Farmers Worry the G. O. P.

There is weeping in the upper section of the Republican nobility at Washington. The broad agricultural belt west of the Mississippi River has, since the Civil War, with a few exceptions, been a region loyal to the only party "fit to govern". However, the farmers do not think kindly of being pitched out of their farms and being reduced to peasants seems to them to be a poor return for the votes they have given to the G. O. P.

"Economic conditions in the West," reads a dispatch from Washington, "resulting in the sale of a large number of farms for taxes and to meet mortgage obligations, have produced a situation unfavorable to the Republican party. The wave of protest against the party in the West is attributed chiefly to losses suffered by farmers which, in some states, have reached more than half the number of farms."

Queer farmers, to be sure! For decades they had been warned to avoid Socialism as a plague. Once placed Socialist rebels in power and the farmers would be compelled to "divide up". So the G. O. P. has warned the tillers of the soil and the warning was heeded. Now with the public powers in the hands of the G. O. P. the sheriffs and banks have been dividing up the farms and in the process the farmers have nothing left. So Republican politics has proven to be the most costly luxury these farmers have ever indulged.

But there is a refuge for the farmers. The Democrats are willing to take them over and with big bankers and capitalists financing the party the farmers will continue as mudsills as before. The Socialists outside both parties await the outcome, knowing that the workers in all industries must eventually make war against both parties and put an end to the legalized plundering.

—The New Leader.

The Cure for Taxes

If taxation is such a terrible disease as the papers and all sorts of organizations now represent it to be, why not cure it?

We have for months been reading the editorials in the capitalist press on the subject. Also the speeches made in many meetings, both political meetings and meetings of business organizations, and the resolutions adopted. And we have been amazed at the sparsity of ideas and the blank folly of the suggestions made.

It seems as if all that these papers and people can think of is a reduction in governmental expenses all along the line, national, state and local. Yet they are totally unable to point out any way in which these expenses can be materially reduced.

No other suggestion is made!

Of course there are some expenses here and there which could be cut. Wherever there is waste, naturally it should be eliminated.

But when all of that is taken into consideration, the amount by which taxes could be reduced through such saving is very small. It will not cure the tax disease, if disease it is. Not within a thousand miles.

Something entirely different is necessary to effect a cure. Some method by which governments, national, state and local, can secure a income without levying taxes.

How can this be done?

There is one way only. It can be done by the nation, states and localities owning income-paying industries and receiving the income from them.

A few small cities have already become taxless, so far as city taxes are concerned, by owning public utilities and getting the income. Many more cities have reduced their taxes, without fully reaching the completely taxless condition, in the same manner.

It can be done by all cities, and by counties and states and the nation. Not merely by owning public utilities, but by owning any other kind of income-paying industries — factories, for example.

If Divided Equally

Every family in the United States would have \$10,961 of capital and an annual income of \$2,366, if the national wealth and income for 1930 could be divided equally between all the families of the country, according to an estimate made by the National Industrial Conference Board. The total national wealth of the United States in 1930 amounted to 329.7 billions of dollars and the national income for the same year was 71 billions of dollars. The per capita wealth in 1930 was \$2,677 as compared with \$2,977 in 1929, and the per capita income was \$579 in 1930 as compared with \$701 in 1929.

—Advance.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

The campaign battle is on. The first guns were fired by a quartet of nationally known Socialist speakers last Sunday night over the network of the National Broadcasting Company's hook up, and the other waves carried the challenge to the two old parties from coast to coast. The Socialist party's issues are clear and there shall be no compromise. We are out to effect a change of the system that permits a few to exploit the many. We want to substitute in its stead a system that will return to each worker the fruit of his labor. We want to knock out the profit system and replace it with a cooperative enterprise. The leaders of both old parties have proven their inability to meet the situation. They have no program, no plans, to get the country out of this mess. They don't know what to do or how to turn but hope that some invisible element may yet drop in on us and save the country. But there is no hope for any such miracle to occur. If the people want a change, they will have to effect it. If the people are not satisfied with conditions and we don't see how they can be, then they must vote for the Socialist candidates.

Norman Thomas and James Maurer are the candidates of the Socialist Party for the highest offices in the country. Both are tried and true Labor men. Norman Thomas in particular, is one of the ablest and most influential men in the party. His numerous personal experiences have made him a fit candidate. He has spoken before large audiences in all sections of the country, before students, laborers, society and farmers and they regard his intellectual ability as qualified. James Maurer, because of his experiences with the Pennsylvania Federation of Labor and his work in party building in the early years is a capable running mate. Together they will map out a campaign and proceed to bring the Socialist message to every corner of the country. Their aim is to get the farmers and industrial workers to reason with the logic of Socialist principles and platform and to amass not less than a million votes in November. Their plan further, is to make the Socialist party the real opposition party by enrolling every intelligent worker into its ranks thereby forcing the two old parties to combine into one capitalist party because they rightfully should be combined. So you see, their purpose is duofold campaigning for votes and campaigning for membership.

Now, you know Thomas and Maurer are going to be able to accomplish a great deal because they are going to devote a great deal of their time to this campaign. But what is more necessary at the present time, is to see the rank and file out working, plugging, agitating and assisting in the work of interesting new people for our cause, our meetings and our platform. Without Thomas and Maurer we can get only trivial notice. With everyone on the firing lines we should make the 1932 campaign the turning point for American Socialism.

Exposing Big Business to be equally as rotten and corrupt as present day politicians Mayor Hoan of Milwaukee sensed the feeling that one could not thrive without the others. After delving into facts we can readily ascertain how important and true this statement really is. And we don't have to go outside of our own city to bring out that big business and the politicians of the two old parties have worked together and in harmony to rob and steal from the public till and exploit the workers. Dozens of large corporations could be listed and thousands of public officials. Just as soon as we can clean up our politics or better still, just as soon as we can throw out the crooked politicians of the republican and democratic parties and replace them with Socialist officials just that quick the tie of bond-

Looked Familiar

"Willie tells me he caddied for you all afternoon," remarked the golf widow at dinner to her husband. "Well, I thought I had seen that boy before," commended the golf bug. A life of crime doesn't pay. Every year or so you must put up bail.

All right who's going to Milwaukee for our convention May 28 to 30 inclusive? Get your tickets from the office of Proletarec. Round trip fare is only \$2.25, good on any train going or coming. TICKETS ARE SOLD ONLY IN OUR OFFICE.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

On Saturday, May 28, our delegates will convene in Milwaukee for the ninth regular convention of JSF. Many of the "old timers", comrades Nace Zlemberger, Ivan Molek, John Terchel, Frank Aleah, Peter Kokotovich and others assure us that this convention will be very successful. The problems that face the organization in this depression are of vital importance. The job of our delegates to overcome these obstacles, to promote greater activities and more progress among the Slovenes, will not be a simple task. Since our last convention in Detroit, in spite of the crisis, the Federation has made favorable gains. Fourteen branches, including the English Divisions were organized, approximately 300 new members joined, a large distribution of literature was made and its official organ Proletarec more widely circulated. An interesting fact is that a larger group of young folks will sit in at this convention and participate in the discussions. Subscription solicitors, comrades Snoy and Vico will give reports of their agitational work and comrades Klarich, Vehar and Kamniker will submit a review of the activities and progress among the younger generation. The agenda contains many other important topics for the welfare of our organization. The convention will last 3 days. All Chicago comrades and friends planning to attend should procure the reservations at the office of Proletarec. Greatly reduced fares for the round trip to Milwaukee have been made. The train schedule leaving Chicago from Adams and Wabash at 8 A. M. Saturday, May 28, daylight saving time. Round trip tickets are \$2.25 but they must be bought at the office of Proletarec.

There are no idle moments of comrade Snoy. Whenever time permits him, he visits the

nearby vicinities for propaganda purposes. If he is not soliciting subscriptions, he's organizing, giving his co-operation in cultural activities, attending conferences or Socialist meetings. Last week, a letter from him informed us of his travels through Johnstown and other nearby cities. Yes, — it contained several subs, 19 of them.

John Matkovich of Gowanda, New York writes in this week's issue of a picnic that the Slovene National Home will sponsor on Sunday, May 29. The admission is free and in case of bad weather it will be postponed till the next day, May 30.

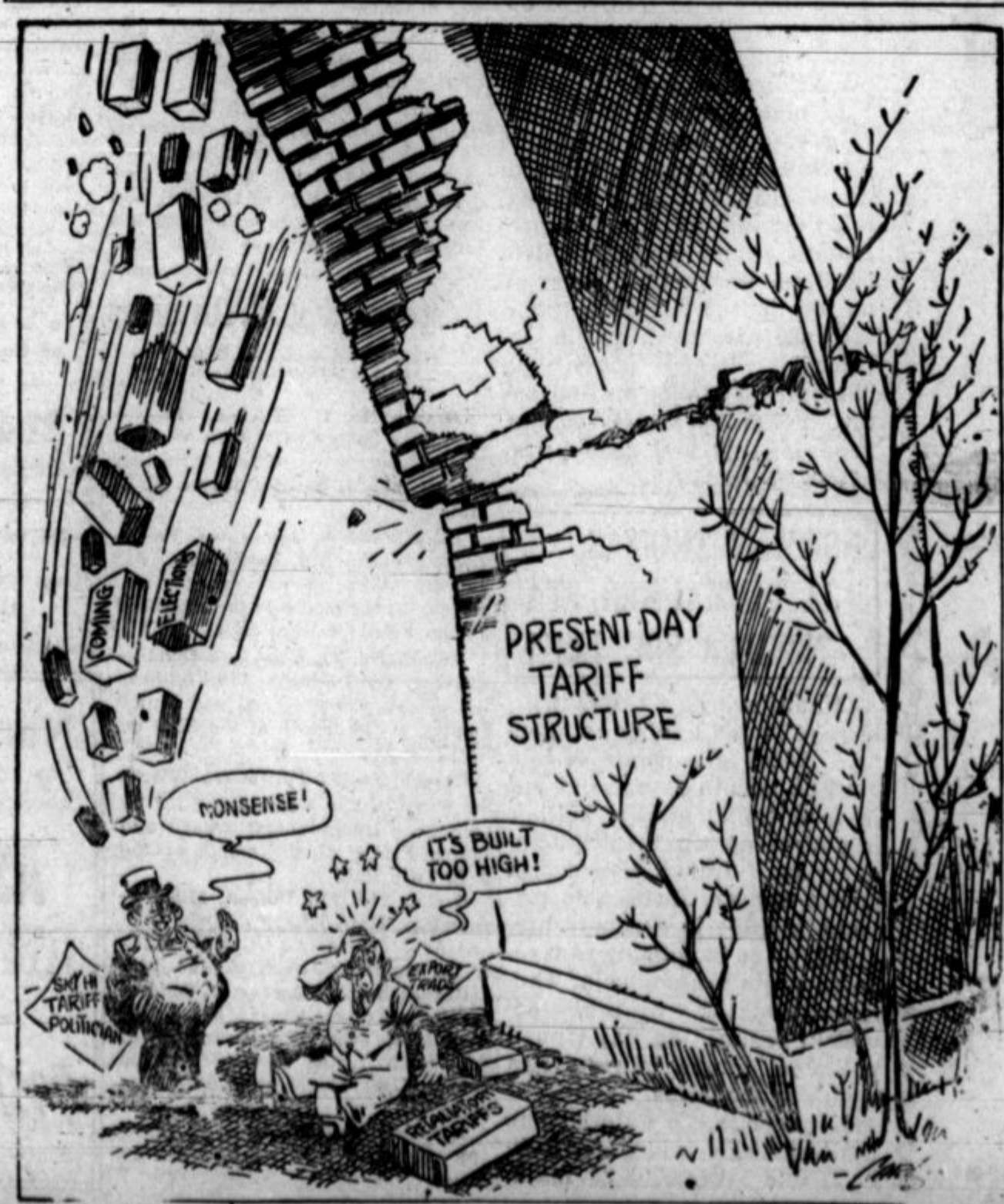
Is a Catholic, who is loyal to his church and religion, allowed to be a Socialist? What are the tactics of Catholic and other religions towards the Socialist movement? These questions are often disputed and provide a good subject for discussion. At our branch meeting Friday, May 27, comrade Frank Zaitz will talk on this topic. In the meantime our comrades are urged to invite their friends and participate or ask questions in the general discussion that will follow.

In Cleveland, the girls of singing society Zarja of branch 27 are giving a social and dance Saturday, May 28, at the SND in room No. 1. Jackie Zorc, the accordion man will entertain both young and old with dance rym, the girls will see to it that no one goes hungry or dies of thirst that evening and the singers of Zarja will entertain you with a few selections. A good time is assured and everybody is welcome.

Difference in Strength

First Boarder—This butter is strong enough to walk over to the coffee and say, "Good morning!"
Second Boarder—Yes, but the coffee would be too weak to answer.

THE LEANING TOWER OF 1932

We Have a Labor Party—Now!

"We need a labor party—now!" says Paul Hutchinson, managing editor of The Christian Century, writing in The May Forum. His analysis is penetrating, his main conclusion is inevitable.

After pointing out the weakness of pure business unionism, he sets forth three things that are needed to bring about a mass labor party. First, the wage-earning group must be brought to see that capitalism no longer protects or forwards its interests. Second, the wage-earner must be induced to accept a philosophy of society and its government which calls for social control of the main industries. Finally, changes in the labor movement must be made which will make it an effective force for political action—but "spread the ideas," he says, "and the changes in the labor movement will follow automatically."

The driving force toward organization, then, must be looked for inside the present labor groups such as the Amalgamated Clothing Workers, the railway brotherhoods, "rump" unions such as the West Virginia mine workers, progressive unions affiliated with the A. F. of L., and organizations of the unemployed such as those in Chicago and Seattle. Just how all these diverse groups are to be brought together, Dr. Hutchinson does not say. Perhaps this, too, will follow automatically, although one may be permitted to wonder how.

The remarkable thing in his analysis, however, is the ease with which he dismisses the only nation-wide organized labor party, that of the Socialists. It won't do, he says, because it is "divided between a group of intelligentsia and a group of European-minded Marxist dogmatists, and neither can reach the actual American worker."

The best answer is that the Socialist party is reaching the American worker, as the formation of 113 new locals in the first four months of this year eloquently testifies.

Along among workers' organizations in America, the Socialist party is systematically teaching wage-earners that they must substitute socially managed industry for the present capitalist system. It is doing this through its own papers, of which there are more than thirty, through a press service that is used by most of the country's progressive periodicals, through hundreds of propaganda meetings, and through the distribution of millions of leaflets every year.

Along among workers' organizations in America, the Socialist party is penetrating progressive trades unions throughout the country with the philosophy of economic reconstruction, although it refrains from interfering with their internal affairs. Take the Socialists out of any of the "left-wing" organizations Dr. Hutchinson mentions, and the set-back to the progressive labor movement would be immeasurable.

It is well enough to dream or the time when we shall have a mass labor party in America—and when it comes, if history is any guide, the Socialists will work with and for it, heartily, provided it is bona fide—but for the working man or woman who wants to put his dream into action, there is only one road open: Join the Socialist party!

We have a labor party—now!

Increasing Costs Of Government

The rising cost of government, city, state and federal, is becoming an increasing theme of discussion and President Hoover recently made it the subject of a message. With declining revenues it is natural that this question should come to the fore.

All sources of information indicate that the per capita cost has been increasing much faster than the growth of population while the cost per unit in the expansion of industries declines. Then it is claimed by specialists that there are more persons giving their time to political and party work in the United States than in all the nations of Europe. The two facts are closely related.

In no other country has the politics of capitalism become so degraded and mercenary as in this country. Capitalist politics has many of the features of American industry. It is an industry itself with its big magnates at the top, its state and district magnates, and its city professionals below. The capitalist party machines have become parasites on public funds, jobs, bureaus and departments have been multiplied to take care of party hacks and mercenaries. Tammany is the classic model.

Here is the main source of the increasing costs of government. Enough public funds are wasted on these parasites to finance a complete system of unemployment insurance throughout the country. The hacks are paid out of public treasuries but most of their time is given to private organizations, their political machines. The capitalists and bankers who whine about this are in revolt against their own shadows.

At the Grave of an Unknown Laborer

You slew no guiltless brother—therefore you Lie nameless in an unremembered grave;
No sculptured shaft enshrines you valor Slave
That you were, and craven pacifist, your due Of shame is paid with usury unto
Oblivion, the implacable: You gave Your broken self, To the ensanguined brave
The martial ode, the banners, and the rue.
Peace was your guerdon. Now you have it From
Its heart the granite yields no epitaph;
The world wags on its ancient way; none heeds
The lesson of your grotesque martyrdom;
The centuries look down on you and laugh;
Nature, in pity decks your tomb—with weeds.
OTTO FREUND